24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

1941
АВГУСТ
6
ЮНКУН
183 (5898) №

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Колхозсен уйхирĕсенче чи хĕрÿллĕ ĕç пуçланчĕ

Республикăри колхозсен уйхирĕсенче вăйлă тырпул ÿссе пулса çитрĕ. Колхозниксен тата колхозницăсен çуракинчи пархатарлă ĕçĕ хăйĕн чаплă çимĕçне пачĕ. Нумай колхозсем халĕ ĕнтĕ çак пĕтĕм кăмăла çĕклентерекен, ĕç хастарлăхне ÿстерекен пуян тырпула пухса кĕме тытăнчĕç, ыраш вырма тухрĕç. Ялхуçалăх çулĕн чи ответлă тапхăрĕ, ялхуçалăхĕн пĕтĕм ĕçĕсен ăнăçлăхне татса паракан тапхăр килсе çитрĕ. Калинински, Пăрачкав, Çĕрпÿ тата ытти чылай районсенчи колхозсенче массăллă уборка пуçланчĕ.

Колхозниксем уя ĕçлеме каррăн тухаççĕ: ваттисем те, çамрăккисем те тырă вырма каяççĕ. Вĕсен ĕçлес кăмăл пысăк. Вĕсем хальхи вăхăтри, отечественнăй аслă вăрçăн хăрушă кунĕсенчи ĕç условийĕсене шута илсе, тырпула кĕске срокра, пысăк пахалăхпа пухса кĕме тăрăшаççĕ. Колхозлă уйхирсенчи хĕрÿ ĕçре социализмлă ăмăрту анлăн сарăлса пырать.

Именкассинчи (Красноармейски р.) «Малалла» колхоз тырă вырма июлĕн 31-мĕшĕнче тухнă. Уборкăн малтанхи кунĕнчех пур бригадăсенче те социализмлă ăмăрту пуçланнă. Колхозниксен ĕçри хастарлăхĕ пысăк. Кашни колхозник, тырпула пĕр тăкаксăр хăвăрт пухса кĕрсе, Хĕрлĕ Çара фронтра çĕнтерÿ тума пулăшас ĕмĕтпе ĕçлет.

Елчĕк районĕнчи «Хĕрлĕ ялав» колхозра тырă вырма кулленех 100 çын ытла тухать. График тăрăх кашни кун тырă вырма пăхнă норма пурнăçа ăнăçлăн кĕрсе пырать. Чкаловски районри Ленин ячĕпе тăракан колхоз та тырă вырма йĕркеллĕн тытăнчĕ. Уя пурте тухаççĕ. 76 çулти колхозница А. Козленцова колхозри производствăна юлашки çулсенче питех хутшăнайман пулнă. Халĕ вăл хĕрсе тырă вырать, хăйĕн паха примерĕпе ĕçре ыттисене хавхалантарать. Вырма тухнă малтанхи кунах вăл 210 кĕлте вырнă. Норма тăрăх 0,10 гектар вырăнне 0,12 гектар вырнă. П. Антонов колхозник çурлапа 0,18 гектар вырнă. Малтанхи кун, яра кунĕпех ĕçлемен чухне те, колхоз кулленхи нормăна 130 процент таран тултарнă. Елÿкассинчи (Çĕрпÿ р.) колхозри колхозницăсем — П. Ефремова, С. Алюнова, Ф. Михайлова, Л. Алексеева, Н. Казакова, М. Андреева юлташсем тырă вырнă çĕрте кулленхи нормăна 170—200 процентшар тултарса ĕçлеççĕ.

Нумай колхозсем, машинно-тракторнăй станцисем кăçал уборкăна иртнĕ çулхинчен лайăхрах хатĕрленсе тухрĕç. Тырпула сахалрах çынсемпех хăвăрт тата тăкаксăр пухса кĕрес тесе, колхозниксем пур майсемпе те усă курма тăрăшаççĕ. Октябрьски районра иртнĕ çулсенче пăрахăçа кăларнă, ĕçсĕр выртнă жнейкăсенчен 8 жнейкăна кăçал ĕçе яма юрăхлă тунă. Çавăн пекех «Арабось» тата «Маяк» колхозсенче те иртнĕ çулсенче ним усăсăр выртнă жнейкăсене юсаса ĕçе янă. Колхозсенче утă çулмалли машинăсенчен лобогрейкăсем турĕç. Çĕрпÿ районĕнче çавăн пек туса йĕркеленĕ машинăсем 40 ытла шутланаççĕ.

Уборкăна кăçал Канаш районĕнчи Доронин ячĕпе тăракан колхоз начар мар хатĕрленчĕ. Колхоз тĕштырă 677 гектар çинчен пухса кĕрет. Тырăн чылай пайне вĕсем машинăпа вырса кĕреççĕ. Вĕсен 5 жнейка, 1 лобогрейка пур. Кашни жнейка çинче опытлă машиновед ĕçлет. Машиноведсем патне помощнике пĕрер хĕрарăм уйăрнă. Авăн çапма икĕ витнĕ итем хатĕрленĕ, тырă турттарма михĕсем, шăналăксем, кĕлте кÿме кирлĕ япаласем тата тырă хума складсем çителĕклĕ. Итемсене, михĕсене, складсене пурне те дезинфекци тунă. Уборка вăхăтĕнче столовăй тата 150 ача валли яслĕ ĕçлет. Колхозăн çирĕп ĕç планĕ пур, ĕç вăйне тĕрĕс йĕркелесе тухнă.

Машинно-тракторнăй станцисем ялхуçалăх машинисене (комбайнсемпе молотилкăсене) нумайĕшсем срокра тата пысăк пахалăхпа юсарĕç. Шăхасан, Улатăр, Вăрнар, Тăвай тата ытти машинно-тракторнăй станцисем, комбайнсене юсаса пĕтерсе, участоксем çумне çирĕплетнĕ, кашни комбайн валли çирĕп маршрут тунă. Комбайнпа вырнă çĕрте ĕçлеме колхозсем ĕç вăйĕ çителĕклĕ таран уйăрнă.

Уборка кăçал вăрçă пынă вăхăтра пулса иртет. Вăрçă вăхăтĕнче, паллах ĕнтĕ, ĕç условийĕсем ăрасна. Тырпула тата ытти ялхуçалăх культурисене пархатарлăн, ăнăçлăн пухса кĕрес çĕрте вăрçă вăхăтĕнчи условисем çĕрĕç органĕсен, машинно-тракторнăй станцисен тата колхозсен умне уйрăмăнах пысăк ответлăх кăларса тăратаççĕ.

Кăçалхи уборкăн пысăк уйрăмлăхĕ çакăнта: тырпулсем каярах юлса пулса çитнĕ пирки, уборка вăхăтĕнче ытти пысăк ĕçсем те пĕр вăхăтрах килсе тухаççĕ. Тырă вырмалла, государствăна тырă памалла, çав вăхăтрах кĕрхи тырăсене акса хăвармалла, кĕрхи çĕртме тумалла, хĕле хатĕрленес пулать т. ыт. те. Çавăн пек условисенче пит те конкретлă, оперативлă ертсе пыни, ĕçе тĕрĕс йĕркелени, ĕç вăйне пĕлсе организацилени, социализмлă ăмăртăва анлăн сарни, ĕç тухăçлăхне ÿстерсе пыни кирлĕ.

Уборка вăхăтĕнче машинăсемпе: комбайнсемпе, жнейкăсемпе, лобогрейкăсемпе пуринпе те туллин усă курас пулать. Колхозсенче уборка вăхăтĕнче хĕрÿ ĕç шурăмпуç çуттинчен пуçласа сĕм тĕттĕмччен пымалла. Тырă пухса кĕрес ĕçе пурне те, пĕр çын юлмиччен, хутшăнтарассине пурнăçа кĕртмелле. Колхозра халĕ ĕç дисциплинни нихăçанхинчен çирĕп, йĕркеллĕ пулма кирлĕ. Уйхирсенче хĕрÿ ĕç пынă вăхăтра колхозри управлени тата обслуживани аппаратĕнче çынсем сахал пулмалла, унти работниксене те, май килнĕ таран, уйхир ĕçне активлăн хутшăнтарас пулать.

Кăçал тырпула пухса кĕрес ĕçре хĕрарăмсем пит те пысăк вырăн йышăнса тăраççĕ. Вĕсен вăйĕ кăçал уборкăн ăнăçлăхне татса парать. Çавăнпа та тырпула пухса кĕрес ĕçе хĕрарăмсене пурне те хутшăнтарни кирлĕ. Колхозницăсене тухăçлăн ĕçлеме кирлĕ условисем туса памалла. Уборка вăхăтĕнче ача яслисем тата пĕрле апатланмалли столовăйсем ĕçлеччĕр. Красноармеецсен арăмĕсен ĕçне организацилесси çине уйрăмăнах тимлĕн пăхас пулать. Вĕсем ытларах ĕçкунĕсем туса илме пултарччăр.

Уборка ĕçне çамрăксем—шкул ачисем, пионерсем, студентсем хутшăнма тивĕçлĕ. Шкулсенче вĕренекенсем тырă пухса кĕнĕ çĕрте кунне 6—8 сехет хушши ĕçлеме пултараççĕ. Вĕсен ĕçне йĕркелеме колхозра учительсен пулăшмалла.

Ĕç кунĕсене шута илсе пырассине бригадирсен, колхоз счетоводĕсен тивĕçлипе организацилемелле. Кашни колхозник, колхозница хăй мĕн чухлĕ ĕçкунĕ тунине, ĕç нормине мĕнле тултарса пынине вăхăтра пĕлсе тăма пултартăр. Лайăх ĕçлекенсене тĕрлĕ майсемпе хавхалантарса, ыттисене вĕсемпе танлашма пулăшса пырсан—ĕç тухăçлăхĕ вăйлăн ÿсĕ. Бригадăсенче, звеносенче стена хаçачĕсем кăларни, агитаторсем, вулавçăсем, беседчиксем калаçусем ирттерни, хаçат-журналсем вуласа пани т. ыт. çавăн пек ĕçсем туса ирттерни ĕçри хастарлăха ÿстерет.

Уборкăра пур ĕçе те вăхăтра, организованно туса пыни кирлĕ. Машинăсемпе, çурлапа вырнă тата кĕреплелле çавасемпе çулнă тырра çийĕнчех кĕлтене çыхса çĕмелсене хывса пымалла. Çĕмелсене йăвă лартса тухма кирлĕ мар. Вырма тухнă хыççăнах, 4—5 кунтан кая юлмасăр, авăн çапма тытăнмалла. Чи пирвайхи тырра, тулли пĕрчĕллĕ тырра—государствăна! Колхозсенче кашни бригадăрах заготпункта тырă тăратмалли кашни кунхи çирĕп план пултăр. Вăл графика пурнăçа кĕртсе пынине тимлĕн сăнаса, тĕрĕслесе тăмалла. Государство умĕнчи обязательствăсене срокра тултарсси — колхозсен пĕрремĕш заповечĕ пулса тăрать.

Кĕлте кÿнĕ вăхăтра бестаркăсемпе, рыдвансемпе анлăн усă курмалла. Хăшпĕр колхозсенче рыдвансемпе кăçал пирвайхи хут усă кураççĕ. Рыдвансене хакламаннине хирĕç татăклăн кĕрешмелле. Колхоз руководителĕсен, уйрăмăнах пирĕн республикăри Атăл тăрăхĕнчи районсенчи колхозсен руководителĕсен кĕлтесене рыдвансемпе турттарни ĕç тухăçлăхне икĕ хут ытла ÿстернине тата рыдвансемпе кĕлтене çамрăксем те, хĕрарăмсем те çăмăлах турттарма пултарнине асра тытмалла.

Тырпула упрасси, сыхласси—пит те ответлă ĕç участокĕ. Ку ĕçе уйрăмăнах тимлĕн йĕркелени кирлĕ. Пуян тырпула уйра та, ялта та çĕрĕн-кунĕн хытă сыхлас пулать. Уйсенче, итемсенче пушарсене хирĕç кĕрешме комбайн агрегачĕсене, бригадăсене пушар сÿнтермелли хатĕрсем, инвентарьсем çителĕклĕ таран уйăрса памалла. Тракторнăй бригадăсем тăнă çĕрте, итемсем тавра шĕнче тата капансем хывнă вырăнсенче йĕри-тавра çĕре сухаласа пăрахас пулать.

Колхозниксемпе колхозницăсем тырпула йĕркеллĕн, уя пĕр пучах хăвармасăр, кĕске срокра пухса кĕрĕç. Колхозлă ял кăçал Тăван çĕршыв валли, паттăр Хĕрлĕ Çар валли нихăçанхинчен нумай тырпул пухса илĕ.

ОТЕЧЕСТВЕННĂЙ ВĂРÇĂН ГЕРОЙĔСЕМ. Сулахайран сылтăмалла — Совет Союзĕн Геройĕ капитан И. А. Кадученко, Совет Союз Геройĕн званине икĕ хут илнĕ подполковник С. П. Супрун, Совет Союзĕн Геройĕсем полковник Я. Г. Крейзер, танковăй войскăсен генерал-майорĕ К. А. Семенченко, старшина Н. Я. Тотмин тата лейтенант П. А. Бринько. (ТАСС).

Совет Информаци Бюровĕнчен

(1941 çулти августăн 4-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерÿ)

Августăн 4-мĕшĕнче Холм, Смоленск тата Белая Церковь енĕсенче вăйлă çапăçусем пулса пынă.

Пирĕн авиаци, çĕр çинчи войскăсемпе пĕрле кĕрешсе, августăн 4-мĕшĕнче противникăн мотомехчаçĕсене, пехотине тата артиллерине пыра-пыра çапнă. Августăн 3-мĕшĕнче противникăн аэродромĕсенче нимĕçсен 20 самолетне пĕтерсе тăкнă. Пирĕн 6 самолет пĕтнĕ.

Нимĕç самолечĕсем августăн 3-мĕшпе 4-мĕш хушшинче çĕрле Мускав çине вĕçсе пыма хăтланнă чухне нимĕçсен икĕ самолетне персе антарнă. Пирĕн авиацин çухатусем пулман.

* * *

Моряксен десантнăй отрячĕ, командир Егоров тата политрук Тарасов ертсе пынипе, белофинсене Л. районĕнчи 5 утрав çинчен хĕссе кăларнă, çав утравсем çинчен белофинсем артиллерирен персе тăнă тата пирĕн карапсем куçса çÿренине сăнанă пулнă. М. утрава малтанхи хут пырса çапни белофинсемшĕн кĕтмен ĕç пулса тăнă. Вĕсем хĕçпăшала пăрахнă та офицерпа пĕрле тыткăна парăннă. Ытти утравсене штурмласа илнĕ чухне противник вăйлăн хирĕç тăма хăтланнă, анчах хăюллă балтиецсем паттăррăн тата татăклăн кĕрешсе, вĕсем хирĕç тăнине çĕмĕрсе тăкнă. Утравсемшĕн çапăçнă чухне 90 белофина пĕтерсе тăкнă, 13 белофина тыткăна илнĕ. Тыткăна илнисем хушшинче пĕр офицер тата икĕ унтер-офицер пур. Ыттисем хĕçпăшала пăрахса ним йĕркесĕр тарма тытăннă. Десантнăй отряд минометсем, пулеметсем, винтовкăсем тата боеприпассем нумай туртса илнĕ.

* * *

Сержант Тихомиров разведкăра пулнă чухне ун çине противник пулеметран вăйлăн пеме пуçланă. Тихомиров юлташ çухалса кайман, вăл темиçе граната персе, фашистсен икĕ станковăй пулеметне стройран кăларнă тата Германин 10 салтакне пĕтерсе тăкнă.

* * *

Н-ски авиачаçри летчик-истребитель Ф. Гращенко лейтенант отечественнăй аслă вăрçăн малтанхи кунĕсенче икĕ «Мессершмитта» персе ÿкернĕ. Тăшманăн иккĕмĕш истребительне хирĕç çапăçнă чухне Гращенко юлташа сулахай хулпуççирен лектерсе амантнă пулнă. Питех те нумай юн юхтарса пĕтернĕ пулин те, хăюллă лейтенант хăйĕн базине чиперех анса ларнă. Фронт сывăхĕнчи госпитальре сурана тÿрлетсе, вăл каллех действующи армине таврăннă. Тÿрленсе тухнă хыççăн августăн 2-мĕшĕнче пĕрремĕш хут вĕçсе кайнă вăхăтра Гращенко юлташ фашистсен «Юнкерс» бомбардировщикне персе ÿкернĕ.

* * *

Оруди наводчикĕ кĕçĕн сержант Иванов позицисем улăштаракан хăйĕн подразделенине чакма май парас тесе, вăйлăн персе тăнă. Иванов юлташ орудине хирĕç атака тума финсем пĕр ротăна яхăн салтаксем янă. Хăюллă артиллерист наступлени тăвакан белофинсене тупăран шрапнельпе тÿррех персе пĕтере-пĕтере тăкнă. Расчетри ытти юлташсем стройран тухнă пирки пĕчченех тăрса юлсан, Иванов юлташ хăех снарядсем илсе пынă, хăех аварланă, çапла вăл тăшман ротине каялла тарма пуçличченех çапăçнă. Çапăçу хирĕнче тăшманăн вуншар салтакĕсем вилсе тата аманса юлнă.

* * *

Белая Церковь енче Ш. хули сывăхĕнчи çапăçусене капитан Трубецкой ертсе пыракан подразделени 35 нимĕçе тыткăна илнĕ. Тыткăна лекнĕ салтаксем, Н-ски часть штабне илсе пырсан, выçса кайнă пирки питех те хапсăнса çиме тата ĕçме тытăннă. Çисе тата ĕçсе тăрансан, салтак Аксель Вейдеман çапла каласа панă: «Хĕрлĕ Çар чаçĕсем çавăрса илнĕ вырăна лекнĕ пирĕн чаçĕн салтакĕсем пĕр эрне ытла ĕнтĕ çимелли те, ĕçмелли те тупаймаççĕ. Турттарса килесси пирки сăмах та пулма пултарайман, мĕншĕн тесен пирĕн çинче пĕрмаях совет бомбардировщикĕсемпе истребителĕсем вĕçнĕ. Юлашки икĕ эрне хушшинче эпир пĕр татăк çăкăр та тупаймарăмăр. Çăлсене те пулин чулсемпе тата тăпрапа тултарса лартнă. Эпир кушаксемпе йытăсене пурне те тытса çисе ятăмăр. Хăшпĕр салтаксем йĕке-хÿресене, хирти шăшисене тытса, вĕсене те хапсăнсах çиеччĕç. Шыв çукки пире уйрăмăнах хытă асаплантаратчĕ. Çĕнĕ çăлсем алтма нимĕнле майсем те пулман, мĕншĕн тесен çĕрле те, кăнтăрла та пирĕн канăç пулман». Артиллерист Фердинанд Ингефер тата танкист Густав Эйденах, августăн 3-мĕшĕнче Смоленск енче тыткăна лекнĕскерсем, виçĕ кун хушши çимен пулнă.

* * *

Смоленск енче нимĕç войскисен группине çĕмĕрсе тăкнă чухне пирĕн чаçсем Германин 48 çулран пуçласа 50 çула çитнĕ салтакĕсене темиçе çĕр салтака тыткăна илнĕ. Тыткăна лекнисем каласа панă тăрăх çакă паллă: юлашки кунсенче Германи çарĕ хăйĕн питех те пысăк çухатăвĕсене ватă резервистсене илсе витсе пырать. Тыткăна лекнĕ салтаксене Отто Фрица (49 çулта), Арнольд Штока (48 çулта) тата Курт Крейдера (50 çулта), — Лебау хулинче пурăннăскерсене, — допрос тунинчен çакă курăннă: вĕсене вăрçă пуçланас умĕн темиçе кун малтан çара илнĕ пулнă. Тыткăна лекнĕ Арнольд Шток çапла каланă: «Пирĕн ротăри салтаксем нумайĕшĕ çĕнĕ автоматлă пăшалпа пеме пĕлмеççĕ», тенĕ.

* * *

Фашистла ирсĕрсем хăйсен аллине лекнĕ аманнă красноармеецсемпе командирсенчен çаплах мăшкăллама чарăнмаççĕ. М. ялĕ патĕнче нимĕçсен танкисчĕсем аманнă 18 красноармееца тытса илнĕ. Аманнă красноармеецсене фашистсем çырмана илсе кайнă та вĕсен шăлĕсене прикладсемпе çапса ватнă, кайран вара вĕсен куçĕсене штыксемпе чиксе шăтарнă. К. хулинчен каялла чакнă чухне нимĕçсем аманнă 15 красноармееца тата пĕр лейтенанта мунчара çунтарса янă. Чирленĕ тата аманнă красноармеецсене фашистсем çитермесĕр выçтарса вĕлереççĕ. Нимĕçсен 14-мĕш пехотнăй полкĕ тăрăх панă приказра çапла каланă: «Вăрçăра тыткăна илнĕ çынсене нихăш вăхăтра та лайăх продуктсем памалла мар».

* * *

Фашизма хирĕç пыракан отечественнăй вăрçăн фронтĕнче совет пиншер водникĕсем хисеплĕ боевой вахтăра тăрса кĕрешеççĕ. «Иваново» ятлă буксирнăй пароходăн васкавлă рейса тухса каймалла пулнă. Çак вăхăтра пароходăн виçĕ кочегарĕнчен иккĕшĕ Хĕрлĕ Çара кайнă пулнă. Вĕсем вырăнне ĕçлекенсем Ленинградран килессе кĕтмелле пулнă. Вара пароходăн çамрăк кочегарĕ Солонинкин юлташ, вахтăран халĕ кăна тухнă пулин те, каллех рейса кайнă. Паттăр кочегар пĕр улшăнмасăр пиллĕк вахтăра тăнă. Çурçĕр-Хĕвеланăç пароходствин котельщикĕсем Козловпа Гаврилов юлташсем пароходăн хуранне вĕри чухнех юсаса лартнă, çапла майпа суднăна юсас срока икĕ талăк чухлĕ чакарнă. Новгород узелĕнчи сварщик Васильев юлташ пĕр пароход çинчи хурана унăн сиккĕсĕ çумне, хуранта пăс яланхи пекех нумай пулнă пулин те, 4 сехет хушшинче сыпăçтарса лартнă. Яланхи условисенче çавăн пек ремонт валли 28—30 сехет кирлĕ пулнă. Суднăсем юсакан Н-ски заводри слесарьсем Гоголев, Громов, Ефанов тата Банатов юлташсем, питех те кирлĕ темиçе агрегата ĕçе ярас тесе, заводран виçĕ талăк хушши тухмасăр ĕçленĕ. Дон—Кубань пароходствинчи Леонов юлташ ертсе пыракан грузчиксен бригади тавар тиес тĕлĕшпе рекордлă тухăçлăх тунă, сменăри нормăна 462 процент тултарнă. Енисей пароходствинчи «И. Сталин», «С. Орджоникидзе», «Спартак», «Ф. Энгельс», «Л. Каганович» суднăсен командисем турттарас плана нумай ирттерсе тултараççĕ.

Массăллă уборкăра

ÇĔРПУ. Патăръелĕнчи «Богатырь» колхоз кăçалхи вăйлă тырпула пухса кĕме лайăх хатĕрленчĕ. Колхозăн 4 жнейка, молотилка, сортировка т. ыт. машинăсем те пур. Вĕсем юсавлă. Складсемпе амбарсене юсанă, дезинфекциленĕ. Вут-кăвартан сыхланма çуртсем патне хăйăр, шыв лартнă.

Уборка планне тахçанах туса хатĕрленĕ. Ăна колхозниксен пĕрлехи пухăвĕнче тата уйрăм бригадăсенче сÿтсе явнă. Кашни колхозник, колхозница тата подросток уборка вăхăтĕнче мĕн тумаллине аван пĕлет.

План тăрăх колхозăн 140 гектар лаптăк çинчи ыраша 5 кун хушшинче вырса пуçтармалла. Виçĕ кун вырнă хыççăн авăн çапма тытăнмалла, çапнă тырра сортласа государствăна леçсе памалла.

Кĕлте турттараканнисене, авăн çапаканнисене тата тырă леçекеннисене уйăрнă.

Бригадăсем çумне агитаторсем çирĕплетнĕ. Вĕсем бригадăсенче гитлерла Германин çĕлен-калтисене пĕтерессипе тата тăшманран сыхланма вĕренесси çинчен калаçусем ирттереççĕ.

Пулса çитнĕ ыраша суйласа вырма колхоз июлĕн 31-мĕшĕнче тытăнчĕ. Массăллă уборка августăн 4-мĕшĕнче пуçланчĕ. Уборка вăхăтĕнче колхозра столовăй тата ача площадки организациленĕ, площадкăра 50 ача.

Колхозницăсем хĕрÿ ĕç пынă вăхăтра килте апат-çимĕç пĕçерсе тата ача пăхса лармаççĕ. Вĕсем ирхине ирех хире тырă вырма тухса каяççĕ. Колхозра ĕçлеме пултараканнисем 150 çын. Ыраш вырма килте пуррисем пурте тухаççĕ. Ыраша кĕске вăхăтра вырса пĕтерессишĕн пĕр-перинпе ăмăртса ĕçлеççĕ. 1-мĕш бригада членĕ К. Павлова ĕçре паха тĕслĕхсем кăтартать. Вăл ватă, 60 çултан та иртнĕ. Çапах та вăл ырми-канми ĕçлет, нормăна яланах тултарса пырать.

Колхоз уборка вăхăтĕнчех кĕракине те хĕрсех хатĕрленет. Сеялкăсене юсанă, ыраш акма çĕр хатĕрленĕ, вăрлăхсене те тасатать.

300 гектар çинчи тĕштырăсене колхоз пĕтĕм вăя хурса 10 кун хушшинче вырса пуçтарассишĕн кĕрешет. Августăн 4-мĕш тĕлне пĕтĕмпе 15 гектар ытла вырнă.

Уборкăна кĕске вăхăтра вĕçлени фашизма çапса çĕмĕрме пулăшать.

Агроном **Г. СОСНОВ.**

Пысăк тухăçлăхпа ĕçлеççĕ

ПЕРВОМАЙСКОЕ, августăн 5-мĕш. **(Телефон тăрăх).** Августăн 5-мĕш тĕлне районра 26 колхоз ыраш вырма тухнă. Ку таринччен пĕтĕмпе 825 гектар тырă вырнă. «Красный луч», «Авангард» тата Литвинов ячĕпе тăракан колхозсем тырă вырас ĕçе лайăх организациленĕ. «Красный луч» колхоз паянхи куна 100 гектар вырнă. Ыраш вырма тухиччен малтан колхоз иртнĕ çулхи запасран государствăна тырă парса татнă.

Юнтапари «КИМ» колхозри Мария Козлова, Елизавета Федорова, Евдокия Кузьмина колхозницăсем куллен 250 кĕлте вырăнне 350-шар кĕлте выраççĕ. Литвинов ячĕпе тăракан колхозра та ĕç тухăçлăхĕ ÿссе пырать. 55 çулхи Мишкова колхозница куллен 350-шар кĕлте вырать. 10 çулхи Семеновпа Алексеев çамрăксем кунне 150 кĕлте вырса пыраççĕ. Çавăн пекех «Красный флот», «Авангард» тата «Большевик» колхозсенче те уборкăна лайăх организациленĕ.

Вас. ДАВЫДОВ.

Пур ĕçре те активлă

Чурпай ялĕнчи шкул ачисем çуллахи каникула аван ирттереççĕ. Вĕсем ытларах усă сывлăшра пулма тăрăшаççĕ. Аслăрах классенче вĕренекен ачасем колхоз производствине активлăн хутшăнса ĕçлеççĕ. Çамрăкрах ачасем те пиччĕшĕсенчен юласшăн мар, Зайцев, Бажайкин, Чугунов, Волкова, В. Чугунов, К. Волков пионерсем куллĕнех лашасем çитерме çÿреççĕ, лашасене тасатаççĕ, шыва кĕртеççĕ. Чылайĕшĕ стена хаçачĕ кăларнă çĕрте редколлегине активлăн пулăшса тăраççĕ.

А. КРАСНОВ.

Чугунçул работникĕсен Пĕтĕм Союзри воскресникĕ

Августăн 3-мĕшĕнче Союзри чугунçулсем çинче, чугунçул работникĕсен Пĕтĕм Союзри кунне паллă туса, чугунçул транспорчĕнчи работниксен воскресникĕ пулса иртнĕ. Чылай пунктсенче воскресника фабрикăсемпе заводсенчи рабочисем, служащисем тата колхозниксем те хутшăннă.

Сталински çул çинче, икĕ талăк хушши çумăр çуса тăнă пулсан та, çулйĕр тата вагонсем тиесе пушатас ĕçе чугунçул çинче ĕçлекенсем хăйсен çемьисемпе 20 пин çын хутшăннă. Томски çулĕ çинче 44 пин çын, вăл шутра 3750 çын çемье членĕсем ĕçлеме тухнă. Туркестан-Çĕпĕр çулĕ çинче чугунçул работникĕсем—26—27 пин çын, Хусан чугунçулĕ çинче—50 пин çын, Орджоникидзе çулĕ çинче—23 пин çын ĕçленĕ т. ыт. те.

Молотов ячĕпе тăракан чугунçул çинче воскресник вăхăтĕнче линине 43 километр тăршшĕ тата 42 паровоз юсанă.

Çав кун ĕç тухăçлăхĕ çавтери пысăк пулнă. Çулсем çинче вагонсем тиес тата пушатас ĕç, çавнашкалах поездсем çÿресси вăйланчĕ.

Воскресник умĕн тата вăл иртсен чугунçул рабочийĕсемпе служащисен митингсем пулса иртнĕ. Чугунçул работникĕсем кашни уйăхра пĕр кунхи ĕç укçине оборона фондне уйăрса пама решени йышăннă. Горький çулĕ çинчи чылай работниксем оборона фондне государство заемĕсен облигацийĕсене панă тата Виççĕмĕш Пятилетка (тăватăмĕш çулхи кăларăм) Заемăн укçине срокчен тÿлесе татаççĕ. Транспортри чылай предприятисен коллективĕсем ССР Союзĕн правительствинчен вăрçă пĕтиччен государство заемĕсен черетлĕ вылявĕсене ирттермелле мар тума ыйтса решенисем йышăннă.

Чугунçул работникĕсен Пĕтĕм Союзри воскресникĕ чугунçулсем çинче ĕçлекенсем хушшинче патриотла çĕкленĕве вăйлатрĕ. Çав кун ĕçлесе тунă мĕнпур укçана вĕсем Тăван çĕршыван оборона фондне панă. (ТАСС).

Августӑн 4-мӗшпе 5-мӗш хушшинче ҫӗрле нимӗҫ самолечӗсем Мускав ҫине вӗҫсе пыма хӑтланни

Августӑн 4-мӗшпе 5-мӗш хушшинче ҫӗрле нимӗҫ самолечӗсен темиҫе группи Мускав ҫине вӗҫсе пыма хӑтланнӑ. Мускав ҫине 1—2 самолет ҫеҫ вӗҫсе пынӑ. Ыттисене ҫӗрлехи истребительсем тата зенитнӑй батарейӑсем персе сапаласа янӑ.

Самолетсем ҫинчен пӑрахнӑ вут чӗртекен бомбӑсене ҫийӗнчех сиенсӗрлетнӗ. Хулара пушарсем тата сиен курнисем пулман. Нимӗҫсен пӗр самолетне персе ӳкернӗ. Пирӗн авиацин ҫухатусем пулман.

Совет Информаци Бюровӗнчен

(1941 ҫулти августӑн 5-мӗшӗнчи ирхи пӗлтерӳ)

Ыран августӑн 5-мӗш тенӗ чух ҫӗрле пирӗн войскӑсем Смоленск, Коростень тата Белая Церков енӗсенче противника хирӗҫ ҫапӑҫнӑ.

Пирӗн авиаци противникӑн мотомехчаҫӗсемпе пехотине хирӗҫ малалла кӗрешнӗ тата унӑн аэродромсенчи авиацийӗ ҫине бомбӑсем пӑрахнӑ.

* * *

Макертичев подполковникӑн чаҫӗ фашистсен полкне ҫӗмӗрсе тӑкнӑ. Ҫапӑҫура нимӗҫсен салтакӗсемпе офицерӗсене 300 ҫынна, 4 автомашинӑна, радиостанцине тата 4 орудине пӗтерсе тӑкнӑ. 15 лаша тата ытти трофейӑсем туртса илнӗ.

* * *

Старший лейтенант Широкий юлташӑн батарейи питех те тӗл персе фашистсен танковӑй колоннин наступленине сирсе янӑ. Каялла чакнӑ чухне тӑшман ҫул ҫинче 7 ҫӗмрӗк танк тата штабӑн 2 ҫӑмӑл машинине пӑрахса хӑварнӑ.

* * *

Н-ски стрелковӑй чаҫа Ш. юханшывӗ урлӑ каҫма май туса парас тесе ҫапӑҫнӑ чухне кӗҫӗн политрук Карлов ертсе пыракан броневиксем нимӗҫсен пехоти ларса пыракан 10 автомашинӑна стройран кӑларнӑ, 4 пулеметнӑй расчета тата горючи цистернине пӗтерсе тӑкнӑ.

* * *

Пӗр кун хушши пынӑ хаяр ҫапӑҫура лейтенант Сафоновӑн танкӗ тӑшманӑн 4 танкеткине, 6 миномете, пӗр противотанковӑй тупӑна, фашистсен салтакӗсене 100 ҫынна ытла пӗтерсе тӑкнӑ.

* * *

Кӗҫӗн лейтенант Войтовпа лейтенант Рудаковӑн йывӑр орудийӗсен расчечӗсем нимӗҫ танкӗсене хирӗҫ кӗрешнӗ ҫӗрте пирӗн пехотӑна пулӑшнӑ. Лайӑх огневой позицисем йышӑнса тата питех те тӗплӗн пытанса ларса, артиллеристсем ҫав ҫапӑҫура тӑшманӑн 10 танкне пӗтерсе тӑкнӑ.

* * *

Новодчик Фиц хӑйӗн орудийӗнчен питех те тӗл персе, пӗр ҫапӑҫура тӑшманӑн 11 пулеметне пӗтерсе тӑкнӑ.

* * *

Нимӗҫ танкӗсен колонни В. пункчӗ патнелле пынӑ. Глущенко юлташӑн батарейи, хӑйӗн противотанковӑй орудийӗсене ҫул патӗнче пытарса лартса, тӑшман танкӗсене 50 метр юличченех ҫывхарма май панӑ, вара вӗсем ҫине тӳрех тӗллесе пеме пуҫланӑ. Тӑшман пӑтрашса кайнипе усӑ курса, хӑюллӑ артиллеристсем фашистсен 8 танкне пӗтерсе тӑкнӑ.

* * *

Капитан Барченко ертсе пыракан авиаэскадрилья тӑшман заградительнӑй майпа персе тӑнӑ вырӑн витӗр кӗрсе кайнӑ та фашистсен П. хули патнелле пыракан мотоколоннине атакӑланӑ. Тӑшманӑн 30 яхӑн машинине ҫӗмӗрнӗ, ыттисене сапаласа янӑ. Атака вӑхӑтӗнче пирӗн самолетсем ҫине тӑшман истребителӗсем тапӑннӑ. Совет самолечӗсем фашистсен истребителӗсене хирӗҫ ҫапӑҫма пуҫланӑ та, тӑшманӑн 4 самолетне персе антарнӑ. Эскадрилья пӗр ҫухату тумасӑрах хӑйӗн аэродромӗ ҫине таврӑннӑ.

* * *

М. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрядӗнчи боецсем фронтӑн ҫурҫӗр-хӗвеланӑҫ участокӗнче фашистла войскӑсен тылӗнче хӑюллӑн кӗрешеҫҫӗ. Юлашки эрне хушшинче отряд нимӗҫ пехотин колонни ҫине, мотомехчасть тата мотоколонна ҫине темиҫе хутчен те хӑюллӑн пыра-пыра тапӑннӑ. Тӑшмансене хирӗҫ пулса иртнӗ ҫапӑҫусенче партизансем 4 танк, 4 автомобиль, 12 мотоцикл пӗтерсе тӑкнӑ тата боеприпассем тиенӗ 14 автомашинӑна вут тӗртсе ҫунтарса янӑ. Фашистсен салтакӗсем 100 ҫынна ҫити вилсе пӗтнӗ.

Партизансен «За родину» ятлӑ отрячӗ У. юханшывӗ урлӑ хывнӑ кӗпер охрани ҫине пырса тапӑннӑ. Нимӗҫ салтакӗсемпе партизансен отрячӗ пӗр-пӗрин ҫине хире-хирӗҫ пенӗ чухне, партизансем К. Л. тата В. Р. юлташсем тӗттӗм вӑхӑтра кӗпер сӑвайӗсем патне сулӑпа юхса пырса минӑсем хунӑ. Минӑсем взрыв пулса ҫурӑлса кайнипе кӗпере пысӑккӑн сиенленӗ.

* * *

Румыни халӑхӗн йышлӑ сийӗсем гитлерла Германи интересӗсемшӗн ҫапӑҫасшӑн мар. Хӗвелтухӑҫ фронтӗнче аманнӑ нимӗҫсемпе румынсен салтакӗсене пӑхса усрама килӗшменшӗн Сигишоара тата Тыргужиу хулисенче 40 ҫынна арестленӗ. Рымникул-Вылча хулинче фашистсен аманнӑ салтакӗсене пулӑшма тесе сбор пухма хӑтланни намӑслӑн арканса кайнӑ. Ҫак кунсенче Бухарестри радио «студентсене асӑрхаттарса калани» панӑ: «Обществӑллӑ ӗҫсене обязательнӑй йӗркепе пурнӑҫа кӗртессинчен нумайӗш студентсем пӑрӑнса тӑнине кура, мӗнпур студентсене ҫакӑн ҫинчен пӗлтеретпӗр: занятисем пуҫланнӑ тӗле студентсен алӑнче обществӑллӑ ӗҫсене пурнӑҫа кӗртни ҫинчен калакан справкӑсем пулмасан, ҫавӑн пек студентсене занятисене кӗртмеҫҫӗ».

* * *

Совет ҫӗршывӗнчи ӗҫҫыннисем производствӑра пысӑк ҫитӗнӳсем тунипе усал тӑшмана аркатса тӑкас ӗҫре Хӗрлӗ Ҫара пулӑшса пыраҫҫӗ. Хабаровскри Молотов ячӗпе тӑракан заводри рабочисем ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстерес тӗлӗшпе халиччен пулман рекордсем тӑваҫҫӗ. Стахановец Шванев юлташ ӗҫ нормине 700—800 процент тултарать, пӗррехинче вара кункаҫиччен 1.200 процент тултарнӑ. Заводри токарь Иващенко юлташ сменӑра 5—8 норма ӗҫлесе кӑларать. Грозный хулинчи механически мастерской стахановецӗ Секретарюк юлташ, фронта тухса кайнӑ фрезеровщик Ганычев юлташ станокӗ патне тӑрса, малтанхи кунсенчен тытӑнсах сменӑра 6—7 норма тума пуҫланӑ. Уралти вагоннӑй участокри рабочисем канмалли кунсенчен пӗринче ҫӗршыв оборонин фончӗ валли ӗҫленӗ. Ҫав кун мастер Морозов юлташӑн бригади пассажирски вагона ҫулталӑкри осмотртан кӑларса, задание 1.400 процент тултарнӑ. Свердловск облаҫӗнчи Гороблагодатская станцин токарӗ Мезенин юлташ июль уйӑхӗнче нормӑна вӑтам шутпа кунсерен 450 процент тултарса пынӑ, уйрӑм кунсенче вара 650 процент е ытларах та тултарнӑ. Мезенин юлташ ҫулталӑк программине 2,5 хут тултарнӑ та ӗнтӗ.

Хӗрӳллӗ ӗҫре

Етӗрне районӗнчи Кӑтак колхозӗ ӑнса пулнӑ тырпула пуҫтарса кӗме лайӑх хатӗрленет. Колхоз тимӗрҫисем Николаевпа Петров юлташсем тӑрӑшнипе 4 жнейка, 3 молотилка, 5 веялка тата тепӗр триер юсаса хатӗрлерӗҫ. Ҫак машинӑсене пурне те машиноведсем ҫумне ҫирӗплетсе панӑ. Ҫӗнӗ тырра тултарма 150 михӗ хатӗрленӗ. Тырӑ амбарӗсене пурне те юсаса дезинфекциленӗ, витнӗ итемсене те юсаса пӗтернӗ.

Тырӑ вырнӑ ҫӗрте машинӑпа ӗҫлемелли лашасене уйрӑм пӑхаҫҫӗ. Ӗҫ вӑхӑтӗнче хӗрарӑмсене чӑрмав ан пултӑр тесе, 80 ача валли яслӗ уҫнӑ. Ҫавӑн пекех, тырӑ вырнӑ ҫӗрте ӗҫлекен колхозниксем валли те столовӑй пулмалла, апат-ҫимӗҫ продукчӗсем ҫителӗклӗ.

Колхозри строительство бригади ҫуна тупанӗ, урапа тукӑнӗ авмалли парник туса пӗтерсе, ҫуна тупанӗ авма пуҫларӗ. Ҫак кунсенчех чӑх-чӗп фермин валли вите туса пӗтереҫҫӗ. Кирпӗч ҫапакан бригада кӗске вӑхӑтрах 9 пин штука кирпӗч туса кӑларчӗ. А. Архипов кунсерен 600 кирпӗч ҫапать. Колхозниксем ҫулйӗр строительствинче те активлӑн хутшӑнса ӗҫлеҫҫӗ.

Колхоз 1941 ҫулшӑн аш-какай, сӗтҫу, ҫӑм, ҫӑмарта тата утӑ парса татнӑ. Кивӗ тырӑран аванс шучӗпе Заготзерно пунктне 64 центнер тырӑ леҫсе панӑ.

Н. ЦВЕТКОВ.

Ленински чугунҫулӑн Москва—Сортировочная деповӗнчи работниксен пухӑвӗ

Пухура Ҫулйӗр Халӑх Комиссарӗ Л. М. Каганович юлташ сӑмах тухса каланӑ

Августӑн 3-мӗшӗнче Ленински чугунҫулӑн Москва—Сортировочная узелӗпе деповӗнчи чугунҫул работникӗсем, 800 ҫын ытла, ӗҫ пӗтернӗ хыҫҫӑн, железнодорожниксен сталинла кунне чысласа ирттернӗ воскресникӑн итогӗсене тума пухӑннӑ.

Пухура машинистсем, котельщиксем, депори слесарьсем, станци работникӗсем, вагон осмотрщикӗсем сӑмах тухса каланӑ. Вӗсем праздник хӑйсен ҫемйисемпе пӗрле тухса ӗҫри ҫитӗнӳпе палӑртса хӑварни ҫинчен каласа кӑтартнӑ. Оборона фондне вӑйлатас тӗлӗшпе паттӑррӑн ӗҫлесе, паровозниксем планран ирттерсе 4 паровоз юсанӑ, нормӑна 300—350 процент тултарнӑ. Вагонниксен ӗҫ тухӑҫлӑхӗ 370—400 процент пулнӑ. Поездсене йӗркелесе ӑсатса ярас тӗлӗшпе движенецсем йӗркеллӗ те хӑвӑрт ӗҫленӗ. Контора работникӗсемпе железнодорожниксен ҫемйисен членӗсем темиҫе платформа тимӗртӑмӑр пухнӑ.

Коммунистла пӗррремӗш субботникӑн участникӗ машинист-инструктор Усачев ҫапла каланӑ:

— Сортировочная деповӗнчи работниксем, «Аслӑ пуҫарун» революциллӗ мухтавлӑ традицийӗсемпе воспитани илнӗскерсем, 1919 ҫулти пекех, пӗтӗм совет халӑхӗпе пӗрле, хӑйсен вӑйӗсене шеллемесӗр, вӑхӑтне-мӗнне пӑхмасӑр, этемлӗхӗн ылханлӑ тӑшманне — Германи фашизмне ҫӗнтерес тӗлӗшпе юратнӑ тӑван ҫӗршывшӑн мӗн кирлине пурне те пама хатӗр.

— Фашистла ҫӑхансем темӗнле килсе тапӑннисем те пирӗншӗн хӑрушӑ мар, — тесе каланӑ станци начальникӗ Головин юлташ, — тӑшман самолечӗсем Мускав ҫине килсе тапӑннӑ вӑхӑтра станци коллективӗ пӗр чарӑнмасӑр ӗҫлерӗ. Вут чӗртсе яракан бомбӑсене сӳнтерес тӗлӗшпе нумайӗш работниксем пӗр шикленмесӗр геройла ӗҫлерӗҫ. Малашне татах та паттӑррӑн ӗҫлер, ирсӗр тӑшмана татӑклӑнах ҫӗмӗрсе тӑкас ӗҫре хамӑрӑн паттӑр Хӗрлӗ Ҫара пулӑшар.

Пухура тухса каланӑ мастер Новиков юлташ, машинист Александров юлташ, подъемка мастерӗ Балашов юлташ тата ыт. те пӗтӗм коллективӑн шухӑшне палӑртса, тӑшмана ҫӗмӗрсе тӑкас тӗлӗшпе алӑсене канӑҫ памасӑр, вӑя тата пурнӑҫа та хӗрхенмесӗр ӗҫлеме пулнӑ.

Пуху вӗҫӗнче Ҫулйӗр Халӑх Комиссарӗ Л. М. Каганович юлташ кӗске сӑмах тухса каланӑ, ӑна пуху хӗрӳллӗн кӗтсе илнӗ. Каганович юлташ 1941 ҫулта железнодорожниксен сталинла кунне уйрӑм условисенче — ултавлӑ та ирсӗр тӑшмана — нимӗҫ фашизмне хирӗҫ пыракан вӑрҫӑ условийӗсенче уявласа ирттерни ҫинчен каланӑ. Каганович юлташ железнодорожниксен ответлӑхӗпе задачисем уйрӑмах пысӑкки ҫинчен каланӑ, железнодорожниксен хӑйсем умне юратнӑ ҫулпуҫ Сталин юлташ лартнӑ задачӑна — «войскӑсем тата вӑрҫӑ валли кирлӗ грузсем тиенӗ поездсене хӑвӑртрах ҫӳретмелле» тесе лартнӑ задачӑна чыслӑн пурнӑҫа кӗртес пулать.

Каганович юлташ железнодорожниксен малашнехи задачисем ҫинчен, чугунҫул конвейерӗ сехет механизмӗ пек йӗркеллӗ те тӗрӗс ӗҫлесси ҫинчен 1935 ҫулта Сталин юлташ вӗсене панӑ кӑтартусене вӑрҫӑ условийӗсенче уйрӑмах тимлӗн пурнӑҫа кӗртме кирли ҫинчен каланӑ.

Железнодорожниксен поездсене хӑвӑрт илсе ҫӳремелле, графика пурнӑҫа кӗртмелле, вӑрҫӑ грузӗсемпе пӗрлех металл, тырӑ, кӑмрӑк, руда, горючи тата ыттисене тиес тата пушатас плана тултармалла тата ирттерсе тултармалла; станцисенче составсене хӑвӑрт методсемпе йӗркелемелле, техникӑллӑ тата грузовой операцисем вӑхӑтӗнче подвижной состав ахаль тӑрас срокесене чакармалла; подвижной состава, паровозсене тата вагонсене юсамалли срокесене чакармалла тата вӗсене пысӑк пахалӑхпа юсамалла; ҫулсен километрӗсемпе сыхӑну средствисене отлично йӗркелӗхре тытса тӑмалла, чугунҫул тӑрӑх хӑрушлӑхсӑр ҫӳремелле тумалла; чугунҫул транспортне куҫ шӑрчине сыхланӑ пек сыхлас пулать, кашни железнодорожникӑн сыхӑлӑхне ӳстермелле; массӑсен творчествӑллӑ пуҫарулӑхне пур майсемпе те аталантарса пымалла, мӗнпур профессисен работникӗсем хушшинче лунинла чаплӑ движение сарса пымалла; пур ҫӗрте те вырӑнти хуҫалӑхла пуҫарулӑха вӑйлатса пымалла — материалсене, топливӑна, электроэнергине, сӗрмелли ҫусене перекетлес пулать; вырӑнти ресурссемпе усӑ курмалла, запаслӑ пайӗсен производствине, чугун тата хурҫӑ шӑратассине йӗркелесе ямалла, вӑхӑтне-мӗнне, условисене пӑхмасӑр, хамӑра-хамӑр шеллемесӗр ӗҫлемелле, ӗҫри героизм образецӗсене кӑтартмалла, ирсӗр тӑшмана ҫӗнтермешкӗн кирек-мӗнле жертвӑсем тума та хатӗр тӑмалла.

Юлашкинчен Каганович юлташ ҫапла калать:

— Хӗрлӗ Ҫар боецӗсем фронтра хӑюллӑх кӑтартас тӗлӗшпе пӗр-пӗринпе ӑмӑртса, тӑшмансене хирӗҫ нимрен хӑрамасӑр ҫапӑҫаҫҫӗ, чугунҫул ҫинче ӗҫлекенсем паян, железнодорожниксен сталинла кунӗнче, паттӑр ӗҫре ӑмӑртса, хӑйсен ӗҫӗпе тӑшмана йӑлтах ҫӗмӗрсе тата аркатса тӑкма пулӑшма пулса аслӑ Сталин умӗнче тупа тӑваҫҫӗ. Пӗтӗм халӑхпа пӗрле, железнодорожниксем хамӑрӑн тӑван ҫӗршыва, партине, аслӑ Сталина чунтан-чӗререн юратса паранӑ, аслӑ полководец тата ҫулпуҫ Сталин юлташ ертсе пынипе эпир ҫӗнтерессине пӗтӗмпех шанса тӑраҫҫӗ.

* * *

Пуху резолюци йышӑннӑ, ҫав резолюцире узел коллективӗ партине, правительствӑна тата аслӑ Сталина ҫакӑн пирки шантарнӑ: хӑвӑртрах ҫӗнтерӳ тума пулӑшас тесе, асса кайнӑ Германи фашизмне пӗтӗмӗшпех ҫӗмӗрсе тӑкма пулӑшас тесе железнодорожниксем хӑйсен вӑйӗсене те, хӑйсен пурнӑҫне те шеллемӗҫ.

Писательсем—оборона фондне

Чӑвашсен государство издательствинче ҫак кунсенче оборонӑллӑ калавсен «Хӗрлӗ ялавпа» ятлӑ сборникӗ тухать. Унта Арк. Эсхель, Леонид Агаков, Хветӗр Уяр, Долгов-Хударсем, Данилов-Чалдун, т. ыт. писательсен произведенийӗсем кӗнӗ. Авторсен коллективӗ хӑйсене ҫак кӗнекешӗн тивекен пӗтӗм гонорара (2000 тенкӗ) оборона фондне куҫараҫҫӗ.

Ухсай Яккӑвӗ Лермонтовӑн «Мцыри» поэмине куҫарнӑшӑн тивекен гонорара (1200 т.), М. Данилов-Чалдун «Ҫӑлтӑрлӑ ҫӗлӗк» пьесӑшӑн тивекен гонорара оборона фондне панӑ.

А.

Ҫӗршыв оборонин фондне

Совет Союзӗнчи пӗтӗм ӗҫҫыннисем ҫӗршыв оборонин хӑватлӑ фондне тӑвас ӗҫе пуҫарнине ырласа, Шупашкарти «Красный молот» артельри рабочисемпе служащисем ҫӗршыв оборонине ҫирӗплетмешкӗн тӑшмана ҫӗнтериччченех кашни уйӑхра пӗр кунхи ӗҫ укҫине пама пулчӗҫ. 1940 ҫулти тупӑшран 6440 тенкӗ оборона фондне пачӗҫ.

Ҫавнашкалах Росснабсбытри рабочисемпе служащисем те кашни уйӑхрах пӗр кунхи ӗҫ укҫине оборона фондне пама пулчӗҫ. Августӑн 3-мӗшӗнче канмалли кун утӑ пуҫтарма воскресник туса, пухнӑ укҫана йӑлтах СССР оборонине ҫирӗплетме панӑ.

Осводра ӗҫлекен механик Коротков юлташ ҫӗршыв оборонин фондне кашни уйӑхра пӗр кунхи ӗҫ укҫине панисӗр пуҫне 500 тенкӗлӗх заем облигацийӗ пачӗ.

Радиокомитетра ӗҫлекен рабочисемпе служащисем ҫӗршыв оборонин фондне кашни уйӑхрах икӗ кунхи ӗҫ укҫине пама йышӑннӑ.

Маслопромра ӗҫлекенсем оборона фондне июль уйӑхӗн иккӗмӗш ҫур уйӑхӗнче илнӗ ӗҫ укҫинчен пӗр кунхи ӗҫ укҫине пачӗҫ.

Поликлиникӑра ӗҫлекен врачсем, сестрасем, санитаркӑсем тӑван ҫӗршывӑн оборона фондне кашни уйӑхрах пӗр кунхи ӗҫ укҫине пама пулчӗҫ. Медработниксем совет правительствинчен халӗ вӑрҫӑ пынӑ вӑхӑтра заемсен выляв тиражӗсене ирттермелле мар тума, вылявпа тухмалли укҫана оборона фондне пама ыйтаҫҫӗ. Пуху йышӑннӑ резолюцире заем укҫине 6 уйӑх хушшинче тӳлесе татма пулнӑ. Ҫак кунах главнӑй врач П. И. Осипов 500 тенкӗлӗх облигацине оборона фондне панӑ.

Поликлиникӑра ӗҫлекенсем Хӗрлӗ Ҫар боецӗсене парне пама скатертьсем, носкисем, алшӑллисем тата ытти япаласем параҫҫӗ.

* * *

Августӑн 1-мӗшӗнче Канаш узелӗнчи чугунҫул работникӗсен митингӗсем пулса иртрӗҫ.

— Фашистла ҫӗлен-калтасем пирӗн телейлӗ пурнӑҫа туртса илесшӗн. Нихӑҫан та пулас ҫук вӑл! Эпир, тылра пурӑнакан путеецсем, ӗҫ тухӑҫлӑхне тата хамӑрӑн сисӗмлӗхе темиҫе хут ӳстерӗпӗр. Тӑшман пирӗн рете хӗсӗнсе кӗреймӗ, пирӗн хурҫӑ пек ҫирӗп пӗрлӗхе хавшатаймӗ. Кирлех пулсан, хамӑрӑн тӑван Хӗрлӗ Ҫар боецӗсемпе пӗрле ҫапӑҫу хирӗнче пулӑпӑр. Тӑшмана тӗпӗ-йӗрӗпех ҫӗнтерессишӗн пӗр тумлам юн юлмиччен кӗрешӗпӗр,—терӗ 5-мӗш дистанцири слесарь Андрианов юлташ.

Чугунҫул работникӗсем ҫӗршыв оборонине пур майсемпе те ҫирӗплетсе пыма тӑрӑшаҫҫӗ. Канашри депора ӗҫлекен слесарьсемпе машинистсем хӑйсен заем облигацийӗсене оборона фондне панӑ. Машинист Сагитов 800 тенкӗлӗх, Воронцов—1.200, кӑмрӑк складӗнчи рабочисем Петров 200 тенкӗлӗх, Ларионов 120 тенкӗлӗх панӑ т. ыт. те. Депо коллективӗ заем облигацийӗсене пурӗ 18.300 тенкӗлӗх оборона фондне панӑ.

Фашистла ҫӗлен-калтасене мӗн ҫӗнтериччченех кашни уйӑхрах пӗр кунхи ӗҫ укҫине оборона фондне паратпӑр, тесе ҫырнӑ митингсенче йышӑннӑ решенире.

РЖАВИН.

Узелти партком секретарӗ.

* * *

СЕНТЕР. Августӑн 3-мӗшӗнче «Свобода» колхоз членӗсем пуху туса ирттерчӗҫ. Пухура колхоз председателӗ Яриков юлташпа агитколлектив руководителӗ Романов юлташ колхозниксене ҫӗршыв оборонин фондне тӑвасси ҫинчен ӑнлантарса пачӗҫ. Пухури колхозниксем ҫӗршыв оборонин фондне тӑвас ӗҫе ырласа йышӑнчӗҫ. Колхоз председателӗ Яриков юлташ ҫавӑнтах оборона фондне 200 тенкӗ укҫа пачӗ, колхозниксем Гаврилов юлташ 150 тенкӗ, Щукин юлташ 100 тенкӗ, Салдакеев юлташ 200 тенкӗ тата ытти колхозниксем те укҫа пачӗҫ. Пурӗ оборона фончӗ валли 1900 тенкӗ пухрӗҫ. Кунсӑр пуҫне колхозниксем оборона фондне 45 центнер тырӑ панӑ.

Юнгӑри «Первое мая» колхоз членӗсем ҫӗршыв оборонине ҫирӗплетме 1350 тенкӗлӗх заем облигацийӗсем панӑ. Колхозница Фролова юлташ 13 тенкӗлӗх кӗмӗл пачӗ.

«Ҫӗнӗ Юнга» колхозри хӗрарӑмсем СССР оборонине ҫирӗплетме 50 тенкӗлӗх ытла кӗмӗл панӑ.

П. ЯРГУНЬКИН.

Оборонӑна тата ытларах тӗреклетессишӗн

КАНАШ. (**«Чӑваш Коммуни» корр.**). Августӑн 1—2-мӗшсенче вагонсем юсакан заводри пур цехсенче те пухусем пулса иртрӗҫ. Вӑл пухусенче июль уйӑхӗнчи итог ҫинчен тата август уйӑхӗнчи ӗҫ планӗсене сӳтсе-яврӗҫ.

Отечественнӑй вӑрҫӑ пынӑ кунсенче завод коллективӗ нихӑҫан пулман пысӑк хастарлӑхпа ӗҫлет. Ӗҫ фронтӗнчи боецсем кашни кун ҫӗнтерӳ тӑваҫҫӗ. Тимӗрҫ цехӗ мӗнле ӗҫлени ҫинчен цех начальникӗ Пужаков юлташ каласа пачӗ. Июль планне пур детальсем енӗпе те ирттерсе тултарнӑ. Ҫӗнӗрен вуншар рабочисем стахановла методпа ӗҫлеме тытӑннӑ. Вӑтам шутпа илсен иртнӗ уйӑх планне тимӗрҫсенчен Тюжев юлташ 224 процент, Федин — 214, прессовщиксенчен Самылин — 224 тата Лашманов 380 процент тултарнӑ.

— Август уйӑхӗнчи план малтанхинчен пысӑкрах пулать. Анчах эпир ӑна та ытлашшипех тултарма пултаратпӑр, рабочисен ӗҫри хастарлӑхӗ пысӑк. Хамӑр тӑрӑшса ӗҫленипе эпир фашистла ҫӗлен-калтасене хӑвӑртрах ҫӗнтерес ӗҫре Хӗрлӗ Ҫара пулӑшса пыратпӑр,—терӗ Пужаков юлташ.

Рабочисемпе мастерсем тата командирсем пӗрин хыҫҫӑн тепри тухса каласа, задание срокра тултарма хатӗрри ҫинчен пӗлтереҫҫӗ.

— Ҫак кунсенче эпир пурте пӗр шухӑш-кӑмӑлпа пурӑнатпӑр. Татах та лайӑхрах ӗҫлесе, тӑван ҫӗршыв оборонине тӗреклетер, ултавлӑн килсе тапӑннӑ тӑшмана хӑвӑртрах ҫӗр ҫинчен шӑлса ыватар, — терӗ мастер Дементьев юлташ.

Тӑшмана хӑвӑртрах ҫӗр ҫинчен шӑлса ыватас! Ҫак шухӑш-кӑмӑлпа пурӑнать завод коллективӗ. Тӑшмана хӑвӑртрах ҫӗнтерессишӗн вӑя шеллемесӗр ӗҫлеҫҫӗ. Рабочисем канмалли кунсенче субботнике тухаҫҫӗ, тимӗртӑмӑр пухаҫҫӗ, хӑвӑрт тумалли ӗҫсене пурнӑҫа кӗртеҫҫӗ. Пӗр субботнике пӗтӗм коллектив хутшӑнса, 16 пин тенкӗлӗх ӗҫ тунӑ. Ҫак укҫана пӗтӗмпех оборона фондне хывнӑ.

Пухусенче тепӗр ыйту — оборона фондне укҫа хывасси ҫинчен сӳтсе-яврӗҫ. Рабочисемпе служащисем тата инженерно-технически работниксем вӑрҫӑ вӗҫлениччен кашни уйӑхрах пӗр кунхи ӗҫ укҫине оборона фондне хывма йышӑнчӗҫ.

Тӑшман тискерлӗхӗ

Поезд яланхинчен ытларах чарӑнса тӑнӑ пирки, эпир Арзамасӑн ҫурҫӗр енне тухрӑмӑр. Пирӗн хыҫра вокзал — ҫул-ҫӳрекенсемпе поездсен кӗрлевӗ, умра—ешӗл айне пулнӑ пӗчӗк хула. Ун урамӗсем тӑрӑх хӑй вӑхӑтӗнче Разинпа Пугачев ҫарӗсем тӑвӑллӑн та ҫӗнтерӳллӗн ҫапӑҫса иртни ҫинчен калаҫнӑ чухне пирӗнтен пӗри Горький пӗр вӑхӑтра кунта ссылкӑра пурӑннине аса илчӗ. Часах эпир урама тӑрӑхла пӗр ҫурт умӗнче чарӑнса тӑтӑмӑр.

— Ку ҫурт Горькие ӑшӑтнӑ,—терӗ халь ҫав ҫуртра пурӑнакан старик хӑйӗн шӑлсӑр калаҫӑвӗнчен именнӗ пек пулса.

Вӑл пире Горький ларса ӗҫленӗ, выртса-тӑнӑ пӳлӗме кӑтартса, мӗнле ӑна пӗр каҫхине Арзамасӑн тӗттӗм урамӗнче самодержавин тара кӗрешнӗ ҫынвӗлеренӗсем вӗлерме тӑни ҫинчен каласа пачӗ. Ӑна итленӗ чухне, кайран, хамӑр поездӑн вагонне таврӑнсан та, манӑн шухӑшсем тӗнчен хальхи ҫынвӗлеренӗсем—Гитлерпа унӑн вӑрӑ-хурахӗсем ҫине куҫрӗҫ.

Арзамаса ҫитсен анса юлнӑ пассажирсем вырӑнне вагона ҫӗнӗ ҫынсем, пуринчен ытларах хӗрарӑмсем, хутшӑнчӗҫ. Пурте вӗсем сахал калаҫаҫҫӗ, тутисем вӗсен типӗ, куҫӗсем вӗри, хаяр. Манӑн шухӑшсене вӗсем тата ытларах ҫивӗчлетрӗҫ, патша тара тытнӑ бандитӑн ҫӗҫҫи (ӑна эпӗ Горький музейӗнче курнӑ) Горькин витӗр шӑтарса тухайман кӗмӗл портсигарне, Гитлер бандичӗсем пирӗн ҫӗршыв ҫине тапӑнса кӗнӗ куна аса илтерчӗҫ.

Июнӗн 22-мӗшӗнче Мускаври пӗр писатель, Пушкин площадӗнчен Горький урамӗпе анаталла аннӑ чухне, ҫапла каларӗ:

— Эх, унӑн хӑйӗн халь пуласчӗ!

Ун чухне те сӑмах кам тата мӗн ҫинчен пынине ӑнлантӑм. Вӑл Горький ҫинчен каларӗ, вӑл Горький совет халӑхӗн, этемлӗхӗн ирсӗр тӑшманне—фашизма мӗнле хаяр курайманлӑхпа тарӑхнине аса илчӗ. Тӑшмана кураймасӑр тарӑхни ҫинчен каласа пама сӑмахсем ҫук, тет Эренбург, анчах ӑна итлеме те, вулама та пулать. Эпӗ ӑна Мускав урамӗсенче кашни москвич сӑнсӑпатӗнче, ун уттипе хӑйне тыткаланинче куртӑм, ӑна эпӗ Арзамасӑн чи вӑтӑ ҫынни Горький ҫинчен каланӑ сӑмахӗсенче илтрӗм, ӑна эпӗ Мускавран Хусана, Хусантан Мускава каякан ҫынсенче вуларӑм.

Пирӗн вагонра Арзамасра ларнӑ хӗрарӑмсенчен пӗри—Хӗвеланӑҫ Украинӑран. Вӑтам, туллирех шӑм-шаклӑ, чӑпчӑмӑр питлӗ-куҫлӑ хӗрарӑм—Вера Жалченко. Ывӑл ачине ҫывӑратса ярсан, вӑл чӳрече умне пырса ларчӗ.

Ҫилсӗр тӳлек кун, тӑрӑ та тарӑн тӳпе. Вокзалӑн шурӑ ҫурчӗсен леш енче ырашӑ уйӗ шупкаланать, кӑвакарса курӑнакан вӑрман хӗррипе, улӑхра, утӑ паккусӗсем капансене хываҫҫӗ. Вӗри. Уҫӑ.

Ҫакнашкал кунӑн пӗр ирӗнче алкра, тӳпере ӑнсӑртран тискер кӗрлев илтӗнсе каять. Вӑл ҫарран, ҫарапуҫӑн урама чупса тухать.

Икӗ пӳрт урлӑ бомба ӳкет, ялӑн тепӗр вӗҫӗнче тата темиҫе бомба пӗр харӑс ӳксе ҫурӑлаҫҫӗ. Йӳҫӗ тӗтӗм, унтан сулӑм-тӗтӗм. Ял ҫунать. Ҫунакан пӳртрен вӑл хӑйӗн пӗртен-пӗр ывӑлне ҫеҫ йӑтса тухма ӗлкӗрет.

Ҫак ир вӑл нимӗн те ӑнланман, ӑна ун чухне пӗтӗмпех хӑраса ӳкнӗ туйӑм ҫавӑрса илнӗ. Вӑл ҫуйӑхнӑ, макӑрнӑ, кӑшкӑрнӑ. Халь вӑл чӗмсӗр, шухӑшӗсене, туйӑмӗсене вӑл халь пӗр ҫӗре пухнӑ. Тути унӑн типӗ, куҫӗсем вӗри. Вӑл халь лайӑх пӗлет: Вут-хӗм, вилӗм—вӑл Гитлер. Гитлер—вӑл вӑрҫӑ.

Вера Жалченкопа пӗрле тепӗр хыткантарах, яштака хӗрарӑм—Надежда Сименова. Вӑл Хӗвелтухӑҫ Белоруссирен. Айӑхсӑр каҫсемпе хӑрушӑ кунсем, унтан та ытларах, тӑшман тискерлӗхне курса, чӑтса шурӑхнӑ, туртӑннӑ сӑнсӑпачӗ хевтесӗр. Вӑл ӳсӗрет. Унӑн ҫемьинче пурӗ 7 ҫын пулнӑ: хӑйпе упӑшки, ашшӗпе амӑшӗ, шӑльнӗпе икӗ йӑмӑкӗ. Ӑҫта вӗсем? Ашшӗсӗр пуҫне вӑл никама та пӗлмест. Гитлер бандичӗсенчен вӑл хӑй те ӑнсӑртран ҫеҫ ҫӑлӑнса юлать. Фашистсен пӗр офицерӗпе икӗ салтакӗ ҫитсе кӗнӗ чухне пӳртре вӗсем вӑтӑ ашшӗпе ҫеҫ тӑрса юлнӑ. Ашшӗ фашистсене алӑк уҫса кӗртет, хӑй тӗп-сакайӗнче пытанса выртать. Хӗне-хӗне тӗпченӗ хыҫҫӑн старике сӗтӗрсе тухса каяҫҫӗ, хӑй фашистсем пӳрте ҫаратса тухса кайсан ҫӗрле вӑрмана тухса тарать. Хӗрлӗ Ҫар чаҫӗсем патне ҫитиччен пӗр эрне хушши вӑл вӑрманта пытанса пурӑнать. Мӗн кӑна курман ерне хушшинче! Мӗн тери тискерлӗх!

Унӑн куҫӗ умӗнче хӗрарӑмсене, стариксене, карчӑксене персе, асаплантарса вӗлереҫҫӗ, хирӗҫ тӗл пулнӑ ҫынсене чиксе пӑрахаҫҫӗ е ҫакаҫҫӗ. Ял ҫыннисен виллисем хушшинче вӑл хӑйӗн асаплантарса вӗлернӗ ашшӗне тупать. Унӑн пуҫ шӑмми ҫук, сылтӑм урипе сулахай хулне икӗ метрта тупать. Ӑна пытарма вырӑн шыранӑ чухне вӑл вилесен купи ҫине ҫитсе кӗрет—пӗтӗм асаплантарнӑ ял ҫыннисем, пуринчен ытларах хӗрарӑмсем...

Этемлӗх хӑйӗн ӗмӗрӗнче нумай хӑрушӑ тискерлӗхсене, асапсене курнӑ. Эпир ҫӗнсе илнӗ ҫынсен тирӗсене сӳсе плащсем вырӑнне тӑхӑнса ҫӳренӗ гуннсене пӗлетпӗр. Геродот историк пире авалхи Персин королӗ Камбис хӑйне пӑхӑнман, хӑйне улталанӑ ҫынсене вӗлерсе вӗсен сӳсе илнӗ тирӗсене хӑй ларса ӗҫлемелли, суд тумалли хыҫлӑ тенкелсем, дивансем тунӑ ҫӗрте усӑ курни ҫинчен каласа парать. Авалхи Римӑн полководецӗсем хӑйсен тӑшманӗсен пуҫӗсене каса-каса илсе хӑйсем сӗтеллисем ҫине лартса апатланаҫҫӗ.

— Анчах кунашкал тискерлӗхсем темиҫе ҫӗр ҫул, темиҫе пин ҫул ӗлӗкрех пулнӑ тата вӗсем хӑйсен тӑшманӗсене ҫапла тунӑ. Фашистла Германин, Гитлер шайккин тискерлӗхӗ татах та хӑрушӑрах. Вӗсем мирлӗ пурӑнакансене, стариксемпе хӗрарӑмсене, ачасене персе, ҫакса, асаплантарса вӗлереҫҫӗ тата пин-пинӗпе.

— Пӗрне икӗ уринчен тытса ҫурмалла ҫурнӑ,—тет Сименова, таса пӗлӗт ҫине пӑхма тӑрӑшса, — теприне пуҫӗнчен ҫапса аркатнӑ...

Малалла вӑл калаймасть. Куҫӗсемпе вӑл чӗмсӗррӗн инҫетре тем шырарӗ. Ҫӳхе тутисем тата хытӑрах типрӗҫ, куҫӗсем тата ытларх йӑлкӑшрӗҫ. Хӑй вӑл мана пӗтӗмпех тӑшмана курайман хаярлӑхпа тулса тӑнӑн курӑнчӗ.

Ун ҫине пӑхнӑ чухне эпӗ французсен нумай пулмасть Мускава килнӗ писательне—Жан-Ришар Блока аса илтӗм. Вӑл каларӗ:

— Югославин правительстви Германия ӑна хирӗҫ вӑрҫӑ пуҫарсанах хӑйӗн столицине уҫӑ хула тесе пӗлтерчӗ. Вӑрҫӑ пуҫланнӑ кун Германин темиҫе ҫӗр самолечӗсем Белград ҫине вӗҫсе тухрӗҫ. Пӗтӗм халӑх урамра, мӗншӗн тесен вӗсем хӳла уҫӑ пулнипе бомбӑсем пӑрахмаҫҫӗ, тесе шутланӑ. Самолетсем пӗрре вӗҫсе иртсе кайса каялла таврӑннӑ чухне бомбӑсем ҫӑмӑр пек тӑкӑннӑ, самолетсем пӳртсем ҫийӗпе вӗҫсе темиҫе пин хӗрарӑмсене, ача-пӑчасене, стариксене пулеметсенчен пере-пере вӗлереҫҫӗ. Темиҫе минута хушшинче урамсем ҫын виллисемпе тулса ларнӑ. Эпӗ сире хам мӗн курнине, хам мӗн пӗлни ҫинчен каласа паратӑп. Эпӗ Париж ҫыннипе Берлин рабочийӗпе ҫывӑх. Эпӗ чехсене, грексене, белгиецсене аван пӗлетӗп. Пурте вӗсем ман пекех хӑйсен ирӗкӗсене ҫухатнӑ ҫынсем. Пурте вӗсем ҫимелли ҫукран йӗке-хӳресенчен яшка пӗҫерме хӑнӑхакансем. Пурте вӗсем ырана кӗтеҫҫӗ.

Халиччен эпӗ никам ҫине Жан-Ришар Блок ҫине пӑхнӑ пек тинкерсе пӑхман. Унӑн ыйӑхсӑрлӑхпа пӑсӑлнӑ чипер сӑн-сӑпачӗ те Мускав ҫынни пек, Вера Жалченко, Надежда Сименова пек пӗр япалапа паллӑ—вӑл сӗмсӗр тӑшмана курайман хаярлӑх. Унӑн сӑмахсем ҫук, анчах унӑн сасси пӗтӗм тӗнчене илтӗнет, пӗтӗм тӗнче ырана кӗтет.

Ыран—вӑл паттӑр Хӗрлӗ Ҫар, унӑн ҫӗнтерӳллӗ ҫапӑҫӑвӗсем! **Ыран**—вӑл пӗтӗм совет халӑхӗ, унӑн геройла ӗҫӗ. Ун ҫапӑҫӑвӗпе унӑн ӗҫӗ тата пӗтӗм тӗнчен фашизма курайманлӑхӗ урнӑ Гитлерпа унӑн бандине тӗп тӑвас кун сӑртсем хыҫӗнче мар! Горькие вӗлернӗ тӑшман, Горький пӗтӗм чунхавалӗпе курайман тӑшман хӑйӗн сӑвапсӑр вилӗмне Горький ҫӗршывӗнче тупӗ!

Тӑшман парӑнмасан ӑна пӗтереҫҫӗ!
Этемлӗхӗн аслӑ писателӗ каланӑ сӑмахсем халь ӗҫе кӗрсе пыраҫҫӗ.

И. [illegible]

ДЕЙСТВУЮЩИ ХĔРЛĔ ÇАРТА. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Н-ски чаçри партбюро ларăвĕ, варринче — часть комиссарĕ Петров юлташ.
Д. ЧЕРНОВ фото-ÿкерчĕкĕ. (ТАСС).

Глуховецсен примерĕ тăрăх

ÇĔМĔРЛЕ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). Хуларан тухсанах, хĕвеланăç еннелле, сарлака уçланкă сарăлса выртать. Çулăн пĕр енче сĕлĕ, тулă, ясмăк ешĕрсе лараççĕ. Унтан инçех те мар çĕрулми, купăста, хăяр тата ытти пахча-çимĕçсем ÿсеççĕ. Илемлĕн курăнаççĕ вĕсем, лайăх çитĕнеççĕ.

Иртен-çÿренсем уйрăмах çак уй тĕлне çитсен ытларах чарăнса тăраççĕ. Хăш колхозăн-ши ку çимĕçсем? Çак ыйту интереслентерет вĕсене.

— Çук, колхозăн мар вăл, предприятисенчи подсобнăй хуçалăхсен,—теççĕ вара çĕмĕрлесем.

— Аван, лайăх çитĕнеççĕ,—теççĕ иртен-çÿренсем тивĕçлĕ ответ илнĕ хыççăн.

Аслă çултан шаларах хĕрÿллĕ ĕç пырать. Иртнĕ çулта кăна ку вырăнта нимĕн те пулман. Халĕ акă витесем, сарайсем т. ыт. çуртсем туса лартнă. Ку вăл древкомбинат çумĕнчи подсобнăй хуçалăхăн çурт-йĕрĕсем. Кунта халь çынсем пурăнаççĕ, вĕсем кунĕн-çĕрĕн хастарлă ĕçе кÿлĕннĕ.

— Акă ку вăл пирĕн ĕне вити, лешĕ —ялхуçалăх машинисен сарайĕ, теприн—пăру вити,—каласа кăтартать хуçалăхри работница.

Подсобнăй хуçалăх кăçал тĕрлĕрен çимĕçсем 34 гектар çине лартса хăварнă. Вăл шутран çĕрулми—8 гектар, купăста 1,2 гектар, томат 1 гектар тата кишĕр, кăшман, сухан, хăяр та чылай лартнă. Вĕсене вăхăтра лартни, акни, çумсенчен вăхăтра тасатса шăварни тухăçлă çимĕç туса илме май парать. Пур ĕçе те организованно тăваççĕ. Çитес кунсенчех акă хăяр пулса çитет, помидорсем те начар мар çитĕнеççĕ.

Комбинатри подсобнăй хуçалăха иртнĕ çулта кăна организациленĕ. Паянхи куна унăн 6 ĕне пур, вĕсем куллен 40—50 литр сĕт параççĕ. Вăл сĕт пĕтĕмпех рабочисем валли буфета каять. Кунсăр пуçне 9 пуç сурăх тата 5 путек пур. Унăннах ялхуçалăх машинисем, лашасем çителĕклĕ.

— Подсобнăй хуçалăх татах та пысăкланмалла. Эпир хамăра кирлĕ продуктсене хамăрах çителĕклĕ таран хатĕрлесшĕн. Условисем пур,—тет завком председателĕ Донцов юлташ.

«Большевик» завод çумĕнчи подсобнăй хуçалăха та глуховецсен примерĕ тăрăх организациленĕ. Халĕ 16 гектар çинче çĕрулми, купăста, сухан, хăяр, помидор тата ытти пахча-çимĕçсем ÿсеççĕ. Вĕсем пĕтĕмпех заводри рабочисем валли. Хуçалăхăн 11 ĕне, вĕсенчен 7-шне сăваççĕ. Куллен вĕсем 70 литр сĕт параççĕ. Суса илнĕ сĕте ачасен яслине тата буфета параççĕ.

Подсобнăй хуçалăхсем вырнаçнă уйрах тата рабочисен хăйсен участокĕсем пур. Тĕрлĕрен пахча-çимĕç ÿсет унта: кама мĕн кирлĕ, çавна лартнă. Древкомбинатри рабочисем кăна индивидуально усă курма темиçе гек. йышăннă. Калас пулать, çулсерен вĕсем сахал мар пахча-çимĕçсем туса илеççĕ. Сăмахран, иртнĕ çулта комбинатри рабочисем Василий Свиягин, Харитон Гудилин, Максим Ежов, Николай Быстров, Зиновий Отрохов т. ыт. юлташсем 150 пăт çĕрулми туса илнĕ, Семен Никулин, Василий Москалев çулсерен темиçешер пăт помидор туса илеççĕ.

* * *

Чăвашторгăн Çĕмĕрлери отделенин кăçалхи январь уйăхĕнче 133 пуç сысна пулнă. Вĕсенчен чылайĕшне пусса столовăйсене панă. Халĕ унăн тата 154 сысна пур. Кунсăр пуçне 6 ĕне усрать, тата Сура шывĕ çинче пулă тытассине организациленĕ.

Подсобнăй хуçалăхсемпе, вырăнти ресурссемпе усă курассине ытти предприятисем çумĕнче те организациленĕ. Хальхи вăхăтра кашни хуçалăхрах хĕрÿллĕ ĕç пырать. Вĕсем акса, лартса хăварнă çимĕçсене вăхăтра тата тирпейлĕ пухса илме хатĕрленеççĕ, выльăхсем валли фураж, сарайсем, витесем хатĕрлеççĕ, хранилищĕсемпе складсем тăваççĕ.

Вырăнта продовольстви базисем туни пысăк вырăн йышăнса тăрать. Халĕ, отечественнăй вăрçă пынă вăхăтра, вăл государствăшăн уйрăмах паха мероприяти пулса тăрать.

Хар. **ЛИСИН.**

„Коминтерн“ колхозра

ИЕПРЕÇ. Сталин юлташ июлĕн 3-мĕшĕнче радиопа тухса каланă хыççăн, «Коминтерн» колхоз членĕсем производствăллă активлăха ÿстерчĕç. Колхозниксем, стахановла ĕçлесе, Хĕрлĕ Çара пулăшас, колхозри оборонăллă ĕçе вăйлатса пырас ĕмĕтсемпе ĕçлеççĕ. Колхозра халĕ хĕрÿ ĕç пырать.

Колхозăн кĕрхи тырăсем пурĕ 152 гектар вырса пухмалла. Колхозниксем кăçал кашни гектартан 120 пăтран кая мар тĕштырă туса илме хăйсем умне задача лартнă. Çак задачăна пурнăçлассишĕн вĕсем сахал мар кĕрешрĕç. Çĕнтерÿ хăй тĕллĕн килмест. Халĕ «Коминтерн» колхозăн уйхирĕнче вăйлă тырпул кашласа çитĕнет. Хăмăш пек çитĕннĕ тырра вырма тухмалла. Уйхире колхозниксем куç шăрçине сыхланă пек сыхлаççĕ. Уйхирти пурлăха сыхлама правлени Я. Архипов комсомолецпа Тарасов юлташсене хушнă. Вĕсем çав ĕçре пысăк ответлăха туйса тăраççĕ.

Колхозниксемшĕн пысăк та ответлă ĕç — вăл уйхиртен тырпула пĕр пучах хăвармасăр, кĕске срокра пухса кĕртесси. Колхозниксем уборкăна тĕплĕн хатĕрленсе çитнĕ. Уборка ĕçĕсене иртерме план тунă, ăна колхозниксен пĕрлехи пухăвĕнче пăхса тухса çирĕплетнĕ. Планпа кĕрхи тырăсене 5 кун хушшинче вырса пĕтерме палăртнă. Колхозăн 2 жнейка, 2 лобогрейка пур. Вĕсем пурте хатĕр. Кунсăр пуçне тата правлени утă çулмалли икĕ машинăна тырă вырма юрăхлă туса майлаштарчĕ.

Колхозра виçĕ бригада. Кашни бригадăн тырă вырмалли икшер машина пур. Колхоз, уборка вăхăтĕнче вăхăтпа туллин усă курас майпа, тырă вырмалли машинăсене пĕр чарăнусăр ĕçлеттерме шутлать. Кунта улшăнса ĕçлеме уйрăм колхозниксене çирĕплетнĕ, туртăм вăйне уйрăмăн пăхаççĕ. Тырă вырма тухсан виççĕмĕш кунĕнче государствăна çĕнĕ тырă леçетпĕр,—теççĕ колхозниксем.

Колхозра ĕç лашисем 54 шутланаççĕ. Вĕсем валли сÿсмен-пăявсем çителĕклĕ, пурĕ 69 урапа пур. Кашни бригада валли михĕсемпе шăналăксем çителĕклĕ хатĕрленĕ. Çĕнĕ тырăна хума амбарсене дезинфекциленĕ, хăшпĕр амбарсен çийĕсене çĕнĕрен витсе юсанă. Халĕ кашни колхозник уборка вăхăтĕнче ăçта ĕçлемеллине аван пĕлсе тăрать. Колхозниксем вăйлă тырпула уя пĕр пучах та хăвармасăр, пысăк пахалăхпа, кĕске срокра пухса кĕртессишĕн хастарлăн ĕçлеççĕ.

Уборка вăхăтĕнче столовăй пулать. Столовăй валли çу, çĕрулми, тăвар тата ытти продуктсене çителĕклĕ хатĕрленĕ. 68 ача валли яслĕ тăваççĕ.

Колхозра ытти ĕçсемпе пĕрле строительство ĕçĕ те аван пулса пырать. Çĕнĕрен пĕр телятник туса пĕтернĕ, таса та çутă клуб туса лартнă. Халĕ тата строительство бригади витнĕ итем туса çитерчĕ, вите тăвас ĕçе тытăнчĕ.

Федор Павлов ертсе пыракан бригада курăс (мунчала) хатĕрлес тĕлĕшпе ĕçлет. Унăн бригадин задани тăрăх 6 тонна курăс хатĕрлесе памалла. Халĕ бригада заданине 100 процентĕпех пурнăçларĕ.

Ф. КИРИЛЛОВ.

Июль уйăхĕнчи плана ытлашшипех тултарнă

ИШЛЕЙ. Шуркассинчи промартель членĕсем хушшинче агитациллĕ-массăллă ĕçе куллен туса пынă май, чăпта çапакан рабочисен производствăллă активлăхĕ хăвăрт ÿссе пырать. Артель июнь уйăхĕнчи программăна 200 процента яхăн тултарнă. Июль уйăхĕнчи плана та ытлашшипех пурнăçа кĕртнĕ. Уйрăм складсем тăрăх илсен çапла курăнать: Ф. Ядаков складĕ июль уйăхĕнчи плана 228 проц., Соколов складĕ 217 проц., С. Пучков складĕ -131 проц. тултарнă.

Артель членĕсенчен пурте пекех плана иртерсе тултараççĕ. Чăпта çапакан С. Семенов июль уйăхĕнчи плана 152 проц., И. Никифоров 129 проц. тултарчĕç.

С. Пучков бригадир Тăван çĕршыв оборонин фондне пĕр кунхи ĕç укçине пачĕ. Унăн примерĕпе артель членĕсем пурте пĕр кунхи ĕç укçине оборона фондне пама йышăнчĕç. Çавăнпа пĕрлех чăпта çапмалли çулталăк программине Октябрь уявĕ тĕлне тултарма обязательство илчĕç.

Г. СЕРЕБРЯКОВ.

Сменăра икшер норма тултараççĕ

▲ Шупашкарти «Красный мебельщик» артель коллективĕ ĕç тухăçлăхне ÿстерессишĕн тата продукци пахалăхĕшĕн ăнăçлăн кĕрешсе пырать. Стахановец-орденоносец, белофиннсене хирĕç пынă çапăçура пулнă Яковлев юлташ кулленхи нормăна 250 процент тултарса пырать. Скворцовпа Александров юлташсем плана икĕ хут иртерсе тултараççĕ. Сниткинăпа Чилимова стахановкăсем те ĕçĕн пысăк тухăçлăхне кăтартса ĕçлеççĕ.

Пĕтĕм коллектив тăван çĕршыва кирлĕ таранах пысăк пахалăхлă продукци парса тăрассишĕн кĕрешет.

▲ Шупашкарти лесхозра ĕçлекен рабочисемпе работницăсем те ĕç тухăçлăхне ÿстерсех пыраççĕ. Кашни рабочи хăйĕн вырăнĕнче тÿрĕ кăмăлпа ĕçлесе çĕршыва ытларах продукци пама тăрăшать. Акă, Иван Чульмяков юлташ кашни кунах нормăна иртерсе тултарать. Унăн пиччĕшĕ Михаил икшер норма парать. Çакăн пек, кунне икшер нормă тăвакан рабочисем лесхозра вуншарăн шутланаççĕ.

М. СМЕТАНИН.

Тăрăшса ĕçлекенсем

КУКЕÇ. Туликхураски ялсоветне кĕрекен колхозсенче агитаци ĕçне лайăх йĕркеленĕ. Вăтам шкулти учительница Резюкова тата ялсовет председателĕ Гринев юлташсем колхозниксен хушшинче агитаци ĕçне куллен туса пыраççĕ. Резюкова юлташ «Малалла» колхоз членĕсене утă çулнă çĕрте те, киле таврăнсан та пирĕн паттăр Хĕрлĕ Çар фашистла Германие хирĕç паттăррăн, пысăк мастерлăхпа кĕрешни çинчен фронтри хыпарсем çинчен каласа ăнлантарать.

«Кукшум» колхозри стена хаçачĕн редакторĕ Григорьева юлташ хаçат ĕçне лайăхлатрĕ. Хаçат кашни виçĕ кунтан пĕр номер тухса тăрать. Колхозра лайăх ĕçлекен колхозниксен опытне çутатса ытти колхозниксене ĕçе лайăх тума мобилизацилет.

Июлĕн 3-мĕшĕнче Сталин юлташ радио тăрăх чĕнсе каланине итленĕ хыççăн, колхозниксем татах та пысăк çĕкленÿпе ĕçлеме тытăнчĕç. Уйхирте ăнăçлă ÿсекен тырпула лайăх, пĕр пĕрчĕ тăккаламасăр пухса кĕртме тимлĕн хатĕрленсе çитрĕç. Ялсоветне кĕрекен колхозсем валли 7 жнейка, 7 молотилка, 2 триер, урапасем, сÿсмен таврашĕсем çителĕклĕ таран хатĕрленĕ. Авăн çапма витнĕ итемсем 11 тунă.

«Малалла», «Перелом», «Кукшум», «Аэросани» колхозсем государствăна утă парса татрĕç. Çак колхозсен членĕсем 1941 çулшăн 959 килограмм какай пачĕç.

О. МОРОЗОВ.

Заем укçине тÿлесе татрĕç

ТĂВАЙ. Пирĕн тăван çĕршыври ĕççыннисен производствăллă çĕкленĕвĕ вăйлăн сарăлса пырать. Халăх пĕтĕмĕшпех фронт валли ĕçлет.

Тăвай машинно-тракторнăй станцинчи трактористсемпе комбайнерсем, производствăра хастарлă ĕçленипе пĕрлех, Хĕрлĕ Çара ытти енпе те пулăшаççĕ. Вĕсем заем укçине срокченех тÿлесе татаççĕ. Çак юлашки кунсенче кăна 9 пин тенкĕ заем укçи пухнă.

Комсомолец-трактористсем П. Коровинпа К. Масленников юлташсем Виççĕмĕш Пятилетка (тăваттăмĕш çулхи кăларăм) Заем укçине пĕтĕмĕшпех тÿлесе татнă, вĕсем ытти ĕçре те малта пыраççĕ.

В. ДАНИЛОВ.

Çĕршыв валли— тимĕр-тăмăр

Мăн Выла (Элĕк р.) ялсоветне кĕрекен ялсенче пиллĕк тонна ытла тимĕр-тăмăр пухнă.

Вăл шутран Сиркассинчи сÿс-кантăр завочĕ 2625 килограмм, «Красная заря» колхозри 3-мĕш бригада (бригадирĕ Е. Федоров) 448 килограмм пухса панă.

И. Е.

* * *

Çуткÿлĕнчи (Елчĕк р.) пионерсем 8 центнер, Патрекелĕнчи пионерсем 3 центнера яхăн тимĕр-тăмăр пухнă. Вĕсем ку тĕлĕшпе малашне те тăрăшса ĕçлеме пулчĕç. **А. КРАСНОВ.**

* * *

Ямаш ялĕнчи (Шăхасан р) комсомолецсемпе пионерсем 1100 килограмм тимĕр-тăмăр пухнă.

Ку тĕлĕшпе П. Сергеева, М. Федорова, А. Федоров комсомолецсем аван ĕçлерĕç. Краснов юлташ пĕр сехет хушшинче 80 килограмм пухса панă. Колхоз председателĕ пĕр центнер пухнă.

Çавăн пекех, Доронин ячĕпе тăракан колхозри комсомолецсем 4 центнер, «Парижская коммуна» колхозри комсомолецсем 3 центнер тимĕр-тăмăр пухса панă. **А. КИРИЛЛОВ.**

КĔСКЕН

Çĕрпÿри педучилищĕра ĕçлекен преподавательсемпе служащисем кашни кунах шкул участокĕнче ĕçлеççĕ. Вĕсем çум çумлаççĕ, улма, купăста тата ытти çимĕçсен йăранĕсене тасатса купалаççĕ.

Çавăн пекех, тăшман сывлăшран килсе тапăннинчен сыхланма, пушара сÿнтерме, малтанхи пулăшу пама вĕренеççĕ. Ку тĕлĕшпе икĕ кружок ĕçлет. Заняти кашни кун пулса иртет.

ПАВ. ШООР.

Аслă Сталин ертсе пынипе 1919 çулта Петрограда хÿтлени

Октябрьти аслă революци пулнăранпа вара тĕнчери пирвайхи социализмлă çĕршыв çине тăшмансем пĕр хут çеç мар ĕнтĕ тапăнаççĕ. Анчах та Совет çĕршывĕ çине вăрçăпа килнĕ тăшмансем кашнинчех тивĕçлĕ отпор тĕл пулнă: кашнинчех вĕсене Совет çĕршывĕнчен намăссăн кăлара-кăлара ывăтнă.

Совет çĕршывне туртса илес, ун халăхне чуралантарас ĕмĕтпе вăрçăпа килсе тапăннă Германи фашизмĕн историйĕ те Колчакăн, Деникинăн, Юденичăн т. ыт. историйĕ пекех пулĕ: Совет çĕрĕ çинче вилĕмсĕр пуçне вăл урăх нимĕн те туяймĕ. Анчах та фашизма вилĕм кÿрессишĕн пĕтĕм вăя хурса, Питĕрти рабочисем Юденича хирĕç 1919 çулта паттăррăн, пурнăçа шеллемесĕр кĕрешнĕ пек, çапăçас пулать. Тăшман вăйсăр мар, чее, хĕрхенÿсĕр, анчах та пурпĕр историе каялла çавăрса яма пултараяс çук.

Çак историллĕ ответлă самантра пролетариллĕ революци çĕнтерсе илнисене сыхласа хăварассишĕн пирĕн вырăс рабочи класĕ мĕн тери хăюллăн, мĕн тери паттăррăн кĕрешнине аса илни вырăнлă.

* * *

Çирĕм икĕ çул каялла, империализмлă пĕрремĕш вăрçă пĕтнĕ хыççăн, империализмлă çĕршывсем — ку шутра Германи те — вырăс помещикĕсемпе капиталисчĕсене пролетариллĕ революцие çĕмĕрсе аркатма мĕнпур вăйран пулăшса тăнă. Çапла вара Совет влаçĕпе кĕрешме икĕ вăй пĕрлешнĕ: ютçĕршывсенчи империалистсем тата Российăри контрреволюци. Çак вăйсем пĕри те совет влаçне хирĕç хăй тĕллĕн кĕрешме пултарайман. Российăри контрреволюцин хăшпĕр çар кадрĕсем пулнă, совет влаçне хирĕç восстанисем пуçарса яма кирлĕ çынсем хăшпĕр таран пулнă. Анчах та Российăри контрреволюцин укçапа çар хатĕрĕсем пулман. Ютçĕршыври империалистсен ĕнтĕ йăлтах урăхла, укçапа çар хатĕрĕсем пулнă, анчах вĕсем интервенци тăвас çĕре çителĕклĕ таран çар вăйĕсем пама пултарайман. Çавăнпа та çав икĕ вăй пĕрлешнĕ те. Хĕвелтухăçĕнчен Колчак, кăнтăр енчен Деникин, çурçĕр енчен Пауль генералăн экспедициллĕ корпусĕ наступлени туса килнĕ. Хĕвеланăçĕнчен шурă Польша çарĕсем хĕснĕ. Родзянкопа Юденич генералсем умне Петрограда тытса илес задача лартнă пулнă.

Тăшман Петроград çине наступлени тума малтанлăха Нарва участокне суйласа илнĕ; наступленине майăн 13-мĕш умĕн каçхине пуçласа янă. Петроградра VII Армин 6-мĕш стрелковăй дивизин сыхламалла пулнă.

Фронтăн анлăш енне илсен пĕр километр çине 27 красноармеец тивнĕ, шуррисен — 100 салтак пулнă. Урăхла каласан, пĕр совет боецне хирĕç 4 белогвардеец çапăçнă. Фронтăн сулахай участокĕнче унтан та ытларах, пĕр красноармееца хирĕç 7—8 белогвардеец пулнă.

Ку çеç те мар. Тăшман Хĕрлĕ Çарăн йышĕ çинчен, ăçта тата мĕнле тăни çинчен Петроградра вăрттăн ĕçлесе пурăнакан контрреволюциллĕ организацисем, тĕрлĕ ютçĕршыв консульствисем тата предательсем урлă пĕтĕмпех тата лайăх пĕлсе тăнă.

Майăн 19-мĕшĕнче Капорски заливра белогвардеецсем виçĕ тĕлте десант антарса хăварнă. Майăн 21-мĕшĕнче Чудское кÿлĕри çар флотилийĕ тăшмана сутăнса ун майлă çавăрăнса тăнă. Майăн 23-мĕш умĕн каçхине 1-мĕш Эстонски дивизи чаçĕсем тăшман енне çавăрăнса ÿкнипе тăшмана Псков хулине пырса кĕме çул уçса панă. Çавна пула тăшман майăн 26-мĕшĕнче Псковa çавăрса илнĕ. Йышăннă вырăнсенче тăшман коммунистсене, рабочисене, хресченсене пĕр хĕрхенÿсĕр асаплантарнă, пере-пере вĕлернĕ, çакнă. Рабочисемпе хресченсем партизансен отрячĕсем организацилесе тăшмана хирĕç пурнăçа шеллемесĕр çапăçма пуçланă.

Майăн 29-мĕшĕнче Хĕрлĕ Çар чаçĕсем тăшмана хирĕç наступлени пуçласа янă. Анчах та çав вăхăтра 3-мĕш Петроградски полк пит те ирсĕррĕн тăшман майлă çавăрăнса тăнă—полк командирне Таврин юлташа, полк комиссарне Круппе юлташа тата батальон комиссарĕсене вĕлерсе тăшмана сутăннă.

Арми штабĕнче ирсĕр предательсем ларса, тăшмана мĕнпур кирлĕ сведенисене пĕлтерсе тăнă чухне наступлени, паллах, ăнăçуллă тата нумайлăха пыма пултарайман. Вара белогвардеецсем июнĕн 4-мĕшĕнче контрнаступленине куçнă.

VII армин чаçĕсем вăйсăрланма пуçланă. Фронт чакса пынă. Тăшман Петроград патнелле çывхарса пынăçем çывхарса пынă. Положенине çине тăрсах тÿрлетмелле пулнă. ЦК ВКП(б) йышăннă тăрăх Сталин юлташ Петрограда çитет.

Тăшман мĕн çине шанса кĕрешнине Сталин юлташ витĕрех курнă. Кун пирки акă мĕн çырнă Сталин юлташ:

«..противник хăйĕн вăйĕ çине анчах мар, е тĕрĕсрех, хăйĕн вăйĕнчен ытларах хăйĕн майлисен вăйĕ çине, пирĕн çарсен тылĕнчи, Петроградри тата фронтри белогвардеецсен вăйĕ çине шаннă», тенĕ.

Тăшман ĕмĕчĕ пурнăçланасси инçех те мар пек курăннă. Положени, чăн та, йывăр пулнă: Петроград выçă ларнăпа пĕрех пулнă; VII арми апат-çимĕç енчен пит те пысăк йывăрлăхсем тÿснĕ — пĕр çынна пĕр талăка çур кĕрепенке çăкăр панă; чаçсенче тумлантарманнисен, хĕçпăшаллантарманнисен йышĕ чылаях пулнă. Анчах çав вăхăтра фронтра та, тылра та сутăнчăкла ĕçсем, предательство, шпионаж тата контрреволюциллĕ заговорсем пулса; пынă; штабсенче тата çар чаçĕсен командăй составĕнче тăшмансем сахалах мар ларнă. Сăмахран, VII армин штаб начальникĕ вырăнĕнче ĕлĕк гвардейский полковник пулнă Люндеквист, «Национальный центр» ятлă контрреволюциллĕ организацие ертсе пыраканскер, хăй аллипе Юденич валли наступлени планне туса панăскер, ларнă. Çавăн пек обстановкăра VII армин руководстви хăйĕн вăйсăрлăхне палăртса тăнă, фронтра тĕрексĕрлĕх ÿссе пынă. Çаксем пурте халăхăн ирсĕр те хаяр тăшманĕ Троцкий «руководствин» результачĕсем пулнă. Ирсĕр сутăнчăксем Зиновьевпа Евдокимов контрреволюцие пысăк пулăшу кÿрсе тăнă. Вĕсем пур çĕрте те паника сарнă, Петрограда тăшман аллине пама хатĕрленнĕ, хăйсене тарса ĕлкĕрмешкĕн автомобильсене хатĕр тытса тăнă.

Сталин юлташ Петрограда çитнĕ-çитменех пролетариллĕ революци вучахне сыхлас ĕç управленине хăйĕн çирĕп аллине илсе, тăшмана тивĕçлĕ отпор памалли план тунă.

Сталин юлташăн стратегиллĕ планĕ военспецсем унччен сахал мар туса хатĕрленĕ плансенчен тĕпренех уйăрăлса тăнă. Военспецсен планĕсенче фронтсен ытти участокĕсенчен е запасра тăракан чаçсенчен чĕнсе илнĕ çар чаçĕсем чи пысăк вырăн йышăнса тăнă. Анчах та военспецсен планĕсенчи пур «мероприятисем» те тăшмана хирĕç пыракан çапăçура ĕçе татса паракан вырăн йышăнса тăма пултарайман. Çавăнпа та Сталин юлташ военспецсем тунă плансене йышăнман. Сталин юлташ хăйĕн планĕнче çакăн пек тăватă тĕп положенине никĕсе хывнă:

1. Шпионсен, предательсен йăвисене — тылрисене те, фронтрисене те — пĕр хĕрхенÿсĕр тĕппипе пĕтерсе лартмалла;

2. Тăшмана çапса аркатас ĕçре Хĕрлĕ Питерăн паттăрла пролетариачĕн иксĕлми революциллĕ вăйĕпе анлăн усă курмалла;

3. Полксенче партиецсен тата комсомолецсен йышне ÿстерсе, боецсене политикăллă воспитани парас ĕçе анлăн сарса янипе, управлени системине çĕнетсе урăхлатнипе, шанчăксăр командирсене ĕçрен сирсе янипе т. ыт. те, — фронтра çапăçакан чаçсене тĕреклетмелле тата вĕсене çапăçма пултаракан туса хумалла;

4. Наступленине пуçласа татăклăн иртерме вăйпа хатĕрсене çителĕклĕ пухмалла.

Сталин юлташ планĕ тăрăх, тăшмана çапса аркатассинче фронтпа тыл уйăрăлми çыхăнса тăнă.

Сталин юлташ панă кăтартусем тăрăх сыхăлăх ĕçне фронтра та, тылра та ÿстернĕ; красноармеецсем хушшинче политикăллă воспитани ĕçне анлăн сарса янă. Красноармеецсен революциллĕ сыхăлăхĕ ÿсни Питĕрти «Национальнăй центр» ятлă контрреволюциллĕ организацине, — Колчакпа, Деникинпа, Юденичпа т. ыт. тачă çыхăну тытса тăраканскерне, — тăрă шыв çине кăларма пулăшнă.

Буржуаллă кварталсенче туса иртернĕ обыскпа 6.626 винтовка, 150 пин боевой патрон, 644 револьвер, станковăй пулеметсем, ручной гранатăсем, пероксилиновăй шашкăсем т. ыт. тупнă. Пĕр сăмахпа каласан, Сталин мероприятийĕсем Петрограда сутăнчăксенчен хăвăртрах тасатса сыватнă; çавăн пек йывăр самантра фронтра та, тылра та тăшмана хирĕç татăклăн çапăçмашкăн Питер пролетариатне хавхалантарнă.

Сталин юлташ тăрăшнипе фронта мĕн кирлине парса тăрасси, чи малтан боевой припассем парса тăрасси пит те вăйлăн улшăнса лайăхланнă.

Пĕр сăмахпа каласан, Сталин юлташ мероприятийĕсем хăвăртах ĕçсене пур енчен те пире майлă çавăрса янă. Нарва участокĕнче — фронтăн тĕп участокĕнче — Хĕрлĕ Çар чаçĕсем каялла чакма пăрахнă. Анчах та фронтăн сулахай флангĕнче ĕçсем чаплах пулман: кунта тăшман пур майсемпе те Кронштадт патне сиксе тухасшăн тăрмашнă.

Июнĕн 11-мĕшĕнче 1-мĕш тата 2-мĕш Кронштадтски полкăн тата 105-мĕш стрелковăй полкăн чаçĕсем хăйсен командирĕсем—ĕлĕк офицер пулнăскерсем —улталанипе, тăшман майлă çавăрăнса тăнă. Июнĕн 13-мĕшĕнче Красная Горка форт — унăн комендантĕ Неклюдов тăшман майлă пулнипе — тăшман енне çавăрăнса ÿкнĕ. Красная Горка хыççăн Обручев тата Серая Лошадь фортсем тăшман енне куçнă.

Çав пăлхавçăсемпе кĕрешес ĕçе вырăнта ертсе пыма Сталин юлташ фронта пынă.

Тинĕс çинчи тата çĕр çинчи çар чаçĕсем наступлени тунипе, Красная Горкăна Хĕрлĕ Çар чаçĕсем июнĕн 16-мĕшĕнче тытса илнĕ. Красная Горкăна тытса илнĕ хыççăн Обручев тата Серая Лошадь фортсен парăнма тивнĕ.

Красная Горка форта çапăçса тытса илни пирки Сталин юлташ В. И. Ленин патне çапла çырнă:

«Тинĕс специалисчĕсем «Красная Горкăна» тинĕсрен илни пĕтĕм тинĕс ăслăлăхне ÿпĕнтерсе ярать, тесе ĕнентересшĕн. Манăн çав ăслăлăх текенскерне шеллесси анчах юлать. «Горкăна» хăвăрт илни ман енчен тата штатскисем енчен оперативлă ĕçсене питех те вирлĕн хутшăннинчен, тинĕспе çĕр çинчи çарсем тăрăх панă приказсене пăрахăçа кăларса, хамăннисене пурнăçлаттарнинчен килчĕ. Çакна пĕлтерме хамăн тивĕç тесе шутлатăп: ăслăлăх умĕнче эпĕ пуçа питех те таятăп пулин те, эпĕ малашне те çакăн пекех туса пырăп».

Нарва еннелле шуррисем çине хĕрсе наступлени тунă чухне VII армин командованийĕ фронтран курсантсен отрядне каялла тавăрасси çинчен приказ панă. Ку вăл, фронтран çар чаçĕсене вăхăтсăр каялла чĕнсе илсе, Хĕрлĕ Çарăн ăнăçăвĕсене пĕтерсе лартасшăн хыпса çуннă троцкистла «руководствăн» чи юратнă мелĕ пулнă. Сталин юлташ çавна витĕр курса илнĕ. Çав приказа илсенех, Сталин юлташ çапла телеграмма панă:

«Курсантсене фронтран каялла чĕнсе илесси çинчен панă командарм приказне вырăнсăр тесе, ĕçшĕн сиенлĕ тесе шутлатăп, ăна пурнăçа кĕртмелле мар. Лепсе комиссара революциллĕ сыхăлăх çуккишĕн выговор паратăп. Совоборона полномочийĕпе Сталин».

Тăшмансем пролетариллĕ революци вучахне çавăрса илесшĕн тем пек тапаçланнă пулин те, Хĕрлĕ Çарăн чаçĕсем, Сталин юлташ ертсе пынипе, тăшмана август уйăхĕнче çапса аркатнă — Ямбург, Псков т. ыт. хуласене каллех хăйсен аллине тытса илнĕ; Петрограда тăшман тытса илес хăрушлăхран хăтарнă.

Анчах та ку вăхăтра кăнтăр енче совет влаçĕшĕн пит те пысăк хăрушлăх сиксе тухнă: Деникинăн çарĕсем Орел патне çывхарса пынă; пĕтĕм кăнтăр фрончĕ каялла чакса пынă. Çăкăр-тăвар енчен ĕçсем хĕсĕнсе çитнĕ. Фабрикăсемпе заводсем топливо çукки пирки чарăна-чарăна ларнă. Тулăшăн тата Мускавшăн пит те пысăк хăрушлăх тухса тăнă.

ЦК ВКП(б) Сталин юлташа кăнтăр фронтне куçарнă.

Кăнтăр енчен наступлени тăвакан Деникина пулăшас шутпа, Юденич сентябрь уйăх вĕçĕнче çĕнĕрен çар пухса каллех Петроград çине наступлени пуçласа янă. Юденичăн вăрçă хатĕрĕсемпе хĕçпăшалланнă çарĕсем ăнăçусем тунă. Октябрĕн 21-мĕшĕнче Юденич наступленийĕ чи пысăк çÿллĕше çитнĕ: Юденич çарĕсем Петергоф, Лигаво, Пулково, Детское Село линине тухнă. Урăхла каласан, Петрограда çитесси 10—12 çухрăм çеç юлнă. Предатель Троцкий Петроградски укрепленнăй район комендантне Петрограда тăшман аллине пама приказ панă.

Парти Петрограда, пĕрремĕш хут пулăшу панă пекех, ку хутра та пысăк пулăшу панă.

В. И. Ленин ун чухне Питĕре çапла çырнă:

> «Паллă ĕнтĕ, шуррисем наступлени туни — кăнтăрта эпир хĕснине сÿрĕлтерес шутпа пуçланă маневр. Тăшмана çапса ывăтăр, Ямбургпа Гдов çине тирĕнĕр. Фронта валли работниксене мобилизацилĕр. Отделсен вунă пайĕнчен тăххăрĕшне хупса хурăр... Кăнтăра хăвăр пулăшăвăр каллех пама пултармашкăн, вĕсене хăваласа яма ĕлкĕрес пулать».

Парти йышăннă решенисене пула VII армин йышĕ хăвăртах 37 пине çитнĕ. Колпино-Тосно районĕнче Питĕрти рабочисенчен, моряксенчен тата Питĕре пулăшма пынă çĕнĕ çар чаçĕсенчен ударлă группа организациленĕ. Çапла çĕнĕрен вăй пухса Хĕрлĕ Çар Сталин юлташ планĕ тăрăхах Юденич çарĕсене иккĕмĕш хут çапса салатма пуçланă. Октябрĕн 21-мĕшĕнчен пуçласа ноябрĕн вĕçне çитиччен Юденича кунсеренех хĕссе çапса аркатса пынă. Ноябрь вĕçĕнче Юденич çарĕнче малалла çапăçма пултаракан чаçсем юлман.

Сталин юлташăн Петроград фронтĕнчи питех те чаплă ĕçĕсене палăртса, ВЦИК Сталин юлташа Хĕрлĕ Ялав орденĕпе наградăланă.

Çирĕм икĕ çул каялла выçăллă-тутăллă, тумтирсĕр, атă-пушмаксăр, çителĕклĕ хĕçпăшалсăр Хĕрлĕ Çар, Ленинпа Сталин ертсе пынипе, вăйлă хĕçпăшалланнă Юденич çарĕсене пуçĕпех çапса салатнă. Апла пулсан, кучухнехи вăрçă техникипе хĕçпăшалланнă паттăр Хĕрлĕ Çар, аслă Сталин ертсе пыни тăрăх кĕрешсе, Германи фашизмне пĕтĕмпех çапса салатасси пирки нимĕнле иккĕленÿ те пулма пултараймасть!

Д. И.

Англипе Германи хушшинчи вăрçă

ЛОНДОН, августăн 4-мĕш. (ТАСС). Англин информаци министерстви çапла пĕлтерет: августăн 3-мĕшĕнче кăнтăрла противник самолечĕ Англин Кăнтăр-Хĕвелтухăç çыранĕнчи пунктсенчен пĕрин çине бомбăсем пăрахнă. Бомбăсем пысăк сиенех тăвайман, çынсем вилнисем те сахал. Англи бомбардировщикĕсем Ла-Манш çинче противникăн бомбардировщикне персе антарнă.

Августăн 3-мĕшĕнче кăнтăрла Англи истребителĕсем Ла-Манш тата Çурçĕр Франци çинче каллех нумай йышлă операцисем туса ирттернĕ. Çав операцисен вăхăтĕнче Англи самолечĕсем противникăн нумай объекчĕсене, вăл шутра патрульнăй суднăсене, аэродромсем çинчи самолетсене тата войскăсене атакăланă. Çав операцисенчен пĕр самолет каялла таврăнман.

Августăн 2-мĕшĕнче вĕçленнĕ пĕр эрне хушшинче Германи авиацийĕн Англи çинче 7 самолет пĕтнĕ, Англи авиацийĕн çухатусем пулман. Çав тапхăрта Европа çинче Германи авиацийĕн 3 самолет, Англи авиацийĕн 23 самолет пĕтнĕ, Çывăхри Хĕвелтухăçĕнче Германипе Итали авиацийĕн 56 самолет, Англи авиацийĕн 3 самолет пĕтнĕ. Англин тинĕс авиацийĕ Киркенеспа Петсамо çине тапăннă чухне противникăн 4 самолетне пĕтерсе тăкнă, хăйĕн 16 машина пĕтнĕ.

Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Англин подводнăй лодки Вăтаçĕр тинĕсĕнче Италин крейсерне, тепĕр крейсерпа пĕрле пыраканскере, торпедăпа пенĕ. Итали крейсерне торпедăпа пенĕ вырăнта каярахпа противникăн дымовой завеса тăвакан эсминецне асăрханă.

Юлашки вăхăтра Англин подводнăй лодкисем Вăтаçĕр тинĕсĕнче противникăн груз турттаракан икĕ суднине торпедăпа персе путарнă. Вăл суднăсен водоизмещенийĕ пĕрин 6 пин, теприн 1.600 тонна пулнă. Англин подводнăй лодкисенчен пĕри Итали çыранĕнчен пурĕ те пĕр миляра çеç ишсе çÿрекен дока атакăланă. Çав дока икĕ пароход туртса пынă, икĕ эсминецпа икĕ торпеднăй катер хÿтлесе пынă.

Англи авиацийĕ Берлин, Гамбург тата Киль çине бомбăсем пăрахни

Англи авиаци министерствин пĕлтерĕвĕнче çапла каланă: августăн 3-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Англи самолечĕсем Берлин çине бомбăсем пăрахнă. Çак тапăну халиччен Германи столици çине тапăннисенчен уйрăмах вăйлăн тапăнни пулать. Хулара пысăк пушарсем пит нумай тухнă. Тапăнăва хутшăннă летчиксем каласа панă тăрăх, Берлин хулин варрине бомбăсем ытларах пăрахнă. Кунсăр пуçне хулан хĕвеланăç пайĕ çине нумай хисеппе зажигательнăй бомбăсем пăрахнă. Çавнашкалах Гамбургри тата Кильри портсем çине те бомбăсем пăрахнă, вĕсене пысăк сиен кÿнĕ. Англи самолечĕсен пысăк мар соединенийĕ Шербургри доксем çине тапăннă. (ТАСС).

Берлин çине пырса тапăнни çинчен Гавас—ОФИ агентстви пĕлтерни

БОРДО, августăн 4-мĕш. (ТАСС). Гавас—ОФИ агентстви Лондонран пĕлтернĕ тăрăх, унта Англи авиацийĕ Берлин çине пырса тапăнни çинчен çакăн пек тĕплĕ пĕлтерÿсем панă. Тăватă моторлă тата икĕ моторлă бомбардировщиксен вăйлă соединенийĕ иртнĕ кун çĕрле Берлинăн центрти пайне атакăланă. Хула çине чи пысăк калибрлă бомбăсем пăрахнă. Хула çине Англи самолечĕсем пур енчен те тапăнса кĕнĕ. Пирвайхи бомбăсем ÿкнĕ хыççăн çеç зенитнăй артиллерирен пеме пуçланă. Англи самолечĕсем Берлин тавра темиçе хутчен вĕçсе çаврăннă хыççăн çĕрле икĕ сехетрен пуçласа хула çине пырса тапăннă пулнă. Англи бомбардировщикĕсем çавтери нумай пулнипе зенитнăй артиллери уйрăм самолетсем çине тĕллесе пеме те ĕлкĕреймен. Хулан хĕвеланăç районĕ çине вут тивретекен бомбăсем нумай пăрахнă, кун хыççăн хула çине фугаснăй бомбăсем ÿксе нумай взрывсем тунă. Çав взрывсем нумай çĕрте тухнă пушарсемпе пĕрле Берлинра чăтма çук обстановка туса хунă. Виçĕ хутчен пулнă уйрăмăнах пысăк взрывсем хыççăн тухнă пушарсен çутисем 125 километртан курăннă.

Гамбурга та, Берлин пекех, питĕ вăйлăн атакăланă. Унта доксене, чугунçулсене, промышленность предприятийĕсене пысăк сиен кÿнĕ. Çавăн пекех Киль çине питĕ вăйлăн пырса тапăннă. Кильри суднăсем тăвакан верфь çине бомбăсем тĕл ÿкнине палăртнă.

Англи авиацийĕ Ганновер тата Майн çинчи Франкфурт çине тапăнни

ЛОНДОН, августăн 4-мĕш. Рейтер агентстви Англи авиацин министерстви кăларнă коммюникене парать. Çав коммюникере çапла каланă: ĕнер çĕрле Англи самолечĕсем, çанталăк начаррине пăхмасăрах, Ганноверти тата Майн çинчи Франкфуртри промышленность объекчĕсем тата коммуникацисем çине бомбăсем пăрахнă. Çавнашкалах Калери доксем çине тапăннă. Англин пĕр самолечĕ хăйĕн базине таврăнман. (ТАСС).

Германи хаçачĕ йышăнни

НЬЮ-ИОРК, августăн 4-мĕш. Юнайтед пресс агентствин Берлинри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, «Фелькишер беобахтер» хаçат халиччен мухтанса çырнă пулсан, халĕ асăрханарах çырма тытăннă. Германия Совет Союзĕ çине тапăнсан «нумайĕшĕ Германия пĕрре пырса çапсанах вăл пучах пек арканса каять, тесе шутланă» тесе йышăнать. Анчах, тесе çырать хаçат, «Совет Союзĕ çине тăрса кĕрешекен, вăйлăн пыра-пыра çапакан противник пулса тăнă, вăл хăйĕн çирĕплĕхĕпе Германин малтанхи противникĕсенчен нумай малта тăрать. ССР Союзĕпе кĕрешни, Германи ку вăхăтчен тĕл пулнă мĕнпур противниксенчен чи хăрушши».

Германи пичечĕ вăрçă пуçламĕшĕнче сарнă çăмăл шухăшсене халĕ васкаса çакăн пек каланипе сирсе яма хăтланать. (ТАСС).

Гопкинс Лондона çитни

ЛОНДОН, августăн 4-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, ĕнер каçхине Мускавран США президенчĕн Рузвельтăн личнăй представителĕ Гарри Гопкинс Лондона çитнĕ.

Гитлер патĕнче мĕн çинчен канашлаççĕ

Лайăх пĕлсе тăракансенчен çакă паллă пулнă: юлашки вăхăтра национал-социалистсен руководителĕсем Германири халăхсен йышне ÿстерес проблема пирки шикленсе ÿкнĕ

Гитлер ятарласа кăтартса панă тăрăх, июль уйăхĕн пуçламĕшĕнче «Халăх йышĕ, йăхĕ тата раса тасалăхĕ политикин ыйтăвĕсемпе ĕçлекен центральнăй управлени» текен секретлă ведомство тунă. Çак ведомство доклад хатĕрленĕ. Докладра Германире халăх йышĕ ÿснипе чакни çинчен интереслă даннăйсем кăтартса панă. Докладăн шухăшĕ çакăн патне илсе пырать.

Салтаксене нумай вăхăт хушши хăйсен çемьисенчен уйрăм тытнă пирки ачасем çураласси пысăккăн чакнă. Хальхи вăхăтра Германире качча тухнă хĕрарăмсем 18 миллиона яхăн, вĕсенчен нумайĕшĕ çемьеллĕ пурнăçпа пурăнмасть. Вилекенсен йышĕ вăйлăн ÿсни палăрать.

Вилнисем (вĕлернисем) пĕр миллиона яхăн, аманнисем вара миллионран та иртеççĕ. Çавна май халăхсен йышĕ, çавăн пекех призыва кĕрекенсен йышĕ чакса пырас тĕлĕшпе Германи умĕнче пысăк хăрушлăх тăрать.

Доклад авторĕсем Германире миллион çурă ытларах ютçĕршывсенчи рабочисем ĕçлеççĕ тата тыткăна лекнисем пĕр миллион шутланаççĕ, тесе палăртаççĕ. Ютçĕршывсенчи çынсемпе хутшăнса çыхăну тытнăшăн йывăр наказани параççĕ пулсан та, ариец мар çынсем нимĕç хĕрарăмĕсемпе çыхăну тытассине чарма май çук.

Тепĕр енчен, Европăри тĕрлĕрен çĕршывсенче Германин пысăк гарнизонĕсем тăни çав çĕршывсенче качча тухмасăр, авланмасăр çуралнă ачасем йышлăн пуласси патне илсе пырать. Нумаях пулмасть çак ыйтупа Гитлер резиденцинче секретлă канашлу пухнă. Кунта Гитлер приказне вуласа панă. Çак приказ тăрăх, Гитлера округсемпе участоксенче Германин сывă арçынĕсенчен, уйрăмах штурмовой тата охрана отрячĕсен, вырăнти гарнизон членĕсенчен тата «таса юнлă» нимĕçсенчен тăракан «таса раса групписем» тума хушнă. Пĕтĕм çĕршывра «брачнăй пунктсем» тăваççĕ. Хĕрарăмсене уйрăм «брачнăй пунктсем» çумне çирĕплетсе тухас ĕçе 1941 çулти августăн 1-мĕш тĕлне туса çитермелле. Качча тухман хĕрарăмсен те, качча тухнă, анчах упăшкисем çук хĕрарăмсен те обязательнăй йĕркепе «брачнăй пунктсене» пымалла. Мĕнпур хĕрарăмсен кашни уйăхра медосмотр витĕр тухмалла.

(ТАСС).

Румынире политикăллă лару-тăру çивĕчленсе пыни

СТАМБУЛ, августăн 4-мĕш. Румынири ĕçе тĕплĕн пĕлсе тăракан çынсем каланă тăрăх, Антонеску генералăн правительстви хăйне сирпĕтсе антарас кун патнех çитнĕ. Çак ăнăçсăр генерала вырăнтан кăларсан совета хирĕç пыракан вăрçă тĕлĕшпе «союзниксен» верхушкинче лăпкă мар пулни тăрă шыв çине тухасран хăраса çеç, Гитлер Антонескуна премьер постĕнчен кăлармасть.

Кунта çакна палăртаççĕ: Румыни вăрçа хатĕрленменнине тата массăсем Совет Союзне хирĕç вăрçасшăн мар пулнине пĕлсе, Антонеску Гитлертан, Румыни çарне виçĕ эрне хушшинчен ытла мар çапăçма тивет тесе, гаранти ыйтнă. Кунсăр пуçне, Румынипе Германи çарĕсем Бессарабире çитĕнÿ тума пултарасси пирки иккĕленсе, Антонеску Румынине, вăл вăрçа хутшăннăшăн парас компенсаци шучĕпе, Трансильвани пайне, нумаях та пулмасть Венгри çине куçнăскерне, каялла тавăрса пама ыйтнă.

Гитлер çакăнпа килĕшнĕ пулать. Анчах «çиçĕмле хăвăрт» текен вăрçă саланса кайрĕ, вара Румыния, вăрăма пыракан вăрçа пачах хатĕрленменскер, йывăр положенинче тăрса юлнă. Анлă массăсем çеç мар, Румыни офицерĕсем те вăрçа часрах чарса лартма ыйтаççĕ Совет авиацийĕ Констанцăна, Плоештине, Яссы хулине, Бухареста вăйлăн пыра-пыра çапнă хыççăн, кăнтăр-хĕвеланăç фронтĕнче Румынин чи лайăх дивизийĕсене пĕтерсе тăкнă хыççăн, массăсен тарăхăвĕ татах та ÿссе кайнă. Румынсем халĕ çапла калаççĕ: нимĕçсем вăрçăн мĕнпур йывăрлăхĕсене румынсем çине тиеме тăрăшаççĕ, румынсем Германи интересĕсемшĕн вăрçмалла мар, теççĕ.

Çĕршыва тытса тăрас управленине ытларах та ытларах çухатса, Антонеску талккишпех массăллă террор çулĕ çине тăнă. Юлашки икĕ эрне хушшинче Бухарестра 7 пин çынна, Яссы хулинче икĕ пин çынна, Брашовра 3 пин çынна арестленĕ, хресченсем хушшинче те массăллă арестсем туса ирттернĕ.

Совета хирĕçле вăрçа Венгрине те туртса кĕнĕ хыççăн Румынире Трансельвание румынсене тавăрса парасси çинчен Гитлер сăмах пани суя сăмах çеç пулнине ăнланса илнĕ. Пачах урăхла, Гитлер Трансильванин юлашки пайне те Румынирен туртса илсе Венгрие пама пулнă. Румынсемпе венгерсем хушшинчи отношенисем çивĕчленсе кайнă. Нимĕçсене Румыни войскисене Венгри войскисенчен чылай инçетре тытса тăма тивет.

Румынипе Венгри войскисен чаçĕсем хушшинче темиçе тытăçу пулса иртнĕ.

(ТАСС).

Чугунçул транспорчĕн Пĕтĕм Союзри кунĕ ячĕпе

Канашпа Шупашкар хушшинчи чугунçул çинче 1.500 çын ытла ĕçленĕ

Августăн 3-мĕшĕнче Чăваш республикинчи пĕтĕм ĕççыннисем чугунçул транспорчĕн Пĕтĕм Союзри Кунне уявларĕç. Çак кун нумай районсенче воскресниксем туса, чугунçул çине ĕçлеме организованно тухрĕç. Канашпа Шупашкар хушшинчи чугунçул çине 1.542 çын ĕçлеме тухса чугунçул транспортне социализмлă пулăшу панă.

Шупашкарти чугунçул станци тĕлне хулари комсомолецсемпе профсоюз членĕсем 200 çын ытла тухса ĕçленĕ. Шупашкар районĕнчи Калинин ячĕпе тăракан, «Коминтерн», «Новый путь» т. ыт. колхозсенчен чугунçул çине массăллăн тухса канав чавнă. Çав кунхинех Ишлей разъездне районри колхозсенчен 170 колхозник тухса чугунçула юсама пулăшнă. 26-мĕш километрта Шупашкар районĕнчи колхозсен бригади ĕçленĕ. Ĕçлеме тытăниччен митинг туса ирттернĕ. Бригадăна ертсе пыракан Виноградов юлташ митингра сăмах тухса каланă. Вăл хăйĕн заем облигацийĕсене пурне те çĕршыв оборонин фондне пама, паян ĕçлесе тупнă укçа-тенкĕне те оборона фондне пама пулнă. Виноградов юлташăн сĕнĕвне пурте пĕр шухăшлă пулса йышăннă.

Августăн 3-мĕшĕнче пулнă воскресникре ĕçлесе тупнă 2.731 тенкĕ укçана пĕтĕмпех тăван çĕршыв оборонин фондне панă.

Гитлер вăрă-хурахĕсем

Урса кайнă Германи фашисчĕсем совет чиккисем çине тапăниччен темиçе кун маларах мана Варшавăран хăтăлса тухса ССР Союзне килме тÿрĕ килчĕ. Гитлеровецсем Польшăра мĕнле ирсĕр ĕçсем туни çинчен пурне те илтмелле каласа парассине эпĕ хамăн парăм тесе шутлатăп. Хальхи пек асапа Польша халăхĕ хăйĕн пĕтĕм историйĕ тăршшĕнче те нихăçан та тÿссе курман. Çĕршыва фашистсен атти таптаса пĕтернĕ. Çынсене кунта пусмăрлаççĕ, вĕсене нимĕн вырăнне те шутламаççĕ. Варшава кварталĕсенче выçлăх, çуклăх пуçпулса тăрать, тĕрлĕ чир-чĕрсем асса кайнă.

Германи фашисчĕсем Польшăна çаратса пĕтернĕ. Вĕсем унтан мĕн илсе кайма пултарнине пурне те, — заводсен оборудованийĕсене, продовольствине, тĕрлĕ таварсене, тумтирсене, — илсе кайнă. Варшавăри магазинсене нимĕн юлмиччен çаратса пĕтернĕ. Çак вăрă-хурахсем уйрăм çынсен хваттерĕсенчи кăштах пахарах япаласене илсе кайма та вăтанса тăман; сĕтел çине сарнă клеенкăсене те илсе кайнă.

Варшава халăхĕ выçă ларать. Поляксем карточка тăрăх кунне 350 грамм çăкăр илеççĕ. Еврей халăхне — эрнене 750 грамм параççĕ. Сахăр, какай, чей тата ытти нумай продуктсем тахçантанпах пачах çук.

Пĕтĕм халăха виçĕ пая уйăрнă: тулли правăллă хуçасем, пысăк хисепре тăракан сий—нимĕçсем; правăсăр, хăратса пĕтернĕ, пусмăр тÿсекен, çаратса пĕтернĕскерсем — поляк халăхĕ; юлашкинчен, чухăнлăхпа çын шутне хуманнин юлашки виçене çитернĕ еврейсем. Германи фашисчĕсем Польша культуринчен мăшкăлласа кулаççĕ, Поляксен шкулĕсене хупса пĕтернĕ, поляк халăхне нумай хуласенчен хăваласа янă. Краков хулине Германин генерал-губернаторĕ вырнаçнă, вăл хăйĕн фашистла йышĕсемпе пĕрле çĕршывра хуçаланса пурăнать. Пиншер поляксене тĕрме йышши лагерьсене хупса пĕтернĕ. Кунта çынсене массăллăн персе вĕлерессси тата арестлесси — кулленхи ĕç.

Варшава хули Германин тĕрлĕ районĕсенчен пынă нимĕçсемпе тулса ларнă. Хулана виçĕ пая — нимĕçсем, поляксем тата еврейсем çине пайланă. Çак виçĕ пайра пурăнакан халăхсене пĕр-пĕринпе хутшăнтармаççĕ. Еврей халăхĕнчен пуринчен ытларах мăшкăлласа кулаççĕ. Еврейсене кунта темĕн пек хĕссе ирĕксĕрлеççĕ. Германи влаçĕсем 3 çула çитмен еврей ачисене тата 60 çултан иртнĕ стариксене чирлесен сыватма ирĕк памаççĕ.

Хула урамĕсенче чуна ыраттаракан сценăсене эпĕ пĕрре çеç мар курнă. Пĕрре эпĕ Германи офицерне темшĕн çилентернĕ пĕчĕк ачана куртăм. Офицер ачана çапрĕ. Унтан вăл чарăнса тăчĕ — унăн пуçне «ăнăçлă шухăш» пырса кĕнĕ: вăл поляк полицейскине чĕнсе илчĕ те, ăна хăратса, ачана хĕнеме хушрĕ. Полицейски ачана хĕнерĕ; ачан çĕмĕрĕлсе-ванса пĕтнĕ пуçĕпе сăмсинчен тротуар çине юн юхрĕ; офицер темиçе утăм айккинелле кайса çак сценăна фотографипе ÿкерсе илчĕ. Çак ÿкерчĕкпе вăл мĕн тума шутланине эпĕ пĕлместĕп, мĕнле те пулсан хаçата ярса пама шутланă пулмалла.

Эпĕ тата пĕр карчăка — полькăна — темле «айăпшăн» çаппа-çарамас юличченех хывăнтарнине те курнă. Германи жандармĕ манăн куç умĕнчех пĕр хĕрарăма персе вĕлерчĕ, вăл хĕрарăм жандарм кăшкăрнипе чарăнман пулнă иккен, кайран — вăл хăлхасăр тата чĕлхесĕр пулни палăрчĕ.

Фашистла ирсĕрсем Варшава халăхĕнчен мăшкăлласа кулни çинчен пĕтĕмпех каласа пама йывăр. Холодный тата Железный урамсен кĕтесĕнче эпĕ пĕр старике куртăм. Вăл юр çинче çара пуçăн тăрать, унăн аллисемпе урисене тротуар çумĕнче тăракан йывăç çумне çавăрса çыхнă. Çав старик Германи офицерĕ утса пынă чухне çĕлĕкне вăхăтра хывма ĕлкĕреймен пулнă.

Варшавăра мĕн пулса иртни çинчен ĕççыннисене пĕтĕмпех каласа пама май пулассине пĕлнĕ пулсан, эпĕ çав урамри ирсĕрлĕхсем çине ытларах сăнаса пăхнă пулăттăм.

Варшавăри поляксемпе еврейсем мĕнле чухăн пурăннине каласа пама та май çук. Акă нумаях пулмасть хула урамĕсенче рикшасем курăнма пуçларĕç. Камсем вĕсем? Вĕсем—çука тăрса юлнă, выçăпа аптраса çитнĕ поляксемпе еврей студенчĕсем.

Манпа нумай пулмасть çакăн пек ĕç пулса иртрĕ. Эпĕ пальто арки айĕнче çăкăр тытса урампа пыратăп. Ман çине пĕр çамрăк ача сиксе ÿкрĕ. Эпĕ çаврăнса пăхма та ĕлкĕреймерĕм — çак ача ман çăкăра туртса илчĕ те, çавăнтах пысăк татăк çыртса илсе ман куç умĕнчех çисе ячĕ.

Поляк халăхĕсен чĕрисенче фашистла йĕркесене мĕнле курайманлăх пытанса тăнине сăмахпа каласа пама çук. Халĕ Польшăра Гитлер бандичĕсене çавтери кураймаççĕ. Вĕсем, гитлеровецсем, ăна пĕлеççĕ, вĕсем çав курайманлăха кашни утăмрах туяççĕ. Çавăнпа вĕсем поляксене нимĕн хĕрхенмесĕр пусмăрлаççĕ.

Анчах çавăн пек хĕсĕрлени пулăшмасть. Курайманлăх çавах çиеле тухать. Кинори стенасем çине çырса хунă сăвăсене, лозунгсене сахал мар курма пулать, вĕсенче поляк халăхĕ хăйне пусмăрлакансене кураймасăр ылханать.

Çак тамăкран çăлăнса тухса Совет Союзне килме май килнишĕн эпĕ телейлĕ. Анчах Гитлерăн юнлă пусмăрĕнче юлнă миллионшар çынсем асап тÿснине пĕлсе тăнă вăхăтра, эпĕ пĕр минутлăха та лăпланмастăп. Вĕсем ирĕке тухнине кĕтсе илмесĕр, çĕр пичĕ çинчен фашистла усал-тĕселсем çухалмасăр эпĕ пĕр минута та лăпкă пурăнма пултараймастăп.

ЮЛИЯ БАРИЦКАЯ.

Государствăн Сталин ячĕпе тăракан Ленин орденлĕ центральнăй физкультура институтĕнчи студентсем вырăнта физически упражненисем тăваççĕ. **Укерчĕк çинче:** чăнкă çырма хĕрринчен аялалла сикни.
Н. КУБЕЕВ фото-ÿкерчĕкĕ. (ТАСС).

Ачасен варвитти чирĕ

Çуллахи шăрăх вăхăтра, пуринчен ытларах, варвиттипе пĕчĕк ачасем чирлеççĕ. Çав вăхăтра вĕсене варвиттирен сыхлама кашни ача амăшĕн пĕлес пулать.

Ачасен варвиттийĕ 3 тĕслĕ пулать: çăмăл варвитти (простая диспепсия), йывăр варвитти (токсическая диспепсия), юнлă варвитти.

Çăмăл варвиттипе чирленĕ ача кун каçиччен 8—9 хут е ытларах та тула тухма тытăнать. Шĕвĕ, хăш чухне супăнь кăпăкĕ пек, хăш чухне хытă пиçнĕ çăмарта турамĕ пек шурă чăмакаллă, хăш чухне шыв пек шĕвĕ тухать. Ача имшерленет, шуралать, япăх сывăрма пуçлать, хырăмĕ карăннă вăхăтра ыратнипе йĕме тытăнать. Ача çăмăл варвиттипе чирлесен ăна вăхăтра пулăшу памасан, йывăр варвиттине куçма пултарать.

Йывăр варвитти (токсическая диспепсия) хăш чухне çăмăл варвиттирен пуçланса каять, е малтанах йывăр варвитти пуçланать.

Варвитти ачасемшĕн питех те хăрушă чир.

Ача кун каçиччен 20—30 хут тула тухма тытăнать, хăсма пуçлать. Ача начарланса шуралса каять, апат çими пулать, сывăрмасть, йывăррăн-вăрăммăн сывлама тытăнать. Куçĕсем путса каяççĕ, тĕксĕмленеççĕ. Çăвар ăшчикки кăмпаланать. Алли-урисем яланах сивĕ тăраççĕ. Ачана вăхăтра пулăшу памасан вăл вилме те пултарать.

Варвитти чирĕ тĕрлĕ сăлтавсенчен пуçланать. Пуринчен ытла ачана тĕрĕс çитерме пĕлменнинчен килет. Ачана пăсăлма пуçланă таса мар апат-çимĕç парсан та вăл часах чирлет.

Пĕчĕк ачана шăрăх вăхăтра кăкăр ĕмтерме пăрахтарсан та ача варвиттипе чирлеме пултарать. Пĕчĕк ачана амĕш сĕчĕ çинчен тăрукках урăх апат çине куçарсан вăл апатсене çĕртекен сĕткенсем çителĕклĕ пулмаççĕ, ача çинĕ апат лайăх çĕрсе çитеймест. Çĕрмен апат мăн хырăмран пырша куçса варвитти ертет.

Ачана кашни йĕмессерен амĕш сĕчĕ тата юрăхсăр япаласем парсан ачан часах варвитти пуçланать. Ачан мăн хырăмĕ 3 сехетсĕр пушанса çитмест, час-часах çитерсен унăн апачĕ çĕрсе ĕлкĕреймест, вара варвитти пуçланса каять.

Ачана чĕр сĕт, шыв, çуман чĕрĕ пахча-çимĕç таврашĕ парсан та варвиттине ерет. Чĕрĕ сĕт çинче, çуман пахча-çимĕç çинче микробсем нумай пулаççĕ.

Ачана хĕвел çинче нумайччен пĕçертсен, ăна шыв памасăр усрасан та унăн варвитти пуçланма пултарать. Ачана таса тытмасан та варвиттипе чирлет. Ачасем урайĕнче упаленсе çÿресе тĕрлĕ татăк-кĕсĕксене çăвара илсе хыпаççĕ, урайĕнчи тасамарлăхсене хăйсен çумне пуçтараççĕ.

Таса мар ача патне шăнасем ытларах пухăнаççĕ. Шăнасем варвитти чирĕ ертме пултараççĕ. Ачана варвиттирен сыхлас тесен çуллахи вăхăтра кăкăр ĕмтерме пăрахтарма кирлĕ мар. Кăкăр сĕтне 3-шер сехетрен кăна çитерес пулать. Ачана хĕвел çинче пĕçертме, ăшă чĕркесе пиçĕхтерме юрамасть. Çулла ăшă вăхăтра ачана тулта сулхăн çĕрте тытас, вĕретсе сивĕтнĕ шыв парас пулать. Чĕрĕ сĕт, çуман пахча-çимĕç пама юрамасть.

Пÿрт-çурта, карташне яланах таса тытмалла, ачана час-часах çуса тăмалла.

Ача варвиттипе чирлесенех ăна врач патне илсе каяс пулать, врач хушмасăр эмел пама юрамасть. Вăхăтра пулăшу памасан кайран врач патне илсе кайсан та, сыватма йывăр пулать. Çавăнпа ача чирлесен иртсе каясса кĕтсе тăмалла мар, врач хушнине пурне те тĕрĕс туса пырас пулать. Чирлесен врач патне кайма май килмесен, малтанхи кунсенче çăмăл варвиттипе чирлет пулсан, 12 сехет, йывăр варвиттипе пулсан 24 сехет хушши нимĕн те памалла мар. Çав апат çимен хушăра пылак е тăварлă шыв парас пулать. Малтанхи кун 3—4 стакан, каярахпа 2—3 стакан ĕçтермелле.

Çапла çитермесĕр усранă хыççăн икшер сехетрен икшер чей кашăкĕ кăкăр сĕчĕ суса парас пулать. Ача самайланнă çемĕн сĕтне ÿстерсе памалла.

Юнлă варвитти — йывăр чир. Юнлă варвитти хăш чухне сасартăк, е хуллен пуçланса каять. Ача кĕске вăхăтрах питĕ начарланса шуралса каять, вĕриленет, каярахпа алли-урисем сивĕ пулаççĕ. Вăхăтра пулăшу памасан ача часах вилме пултарать.

Юнлă варвитти — сикекен чир. Вăл чирлĕ ачаран сывă ачана, е чирлĕ çынтан ачана ерме пултарать.

Çемьере юнлă варвиттипе чирленĕ çын пулсан, ăна ыттисенчен уйăрас пулать. Чирлĕ ачан кĕпи-кипкисене, унăн апат çинĕ савăт-сапасене уйрăмăн вĕретсе çумалла.

Пÿрт-çурт таса пулмалла. Карташĕнче тислĕк пулмалла мар. Тислĕк кУписенче шăнасем ĕрчеççĕ. Нумай чухне юнлă варвитти шăнасем урлă нумай саралать.

Врач **Н. АРЗАМАСОВА.**

Тимĕр-тăмăр пухаççĕ

ЭЛĔК. Германи фашизмне яланлăхах çапса аркатма Хĕрлĕ Çар валли винтовкăсем, тупăсем, самолетсем ытларах туса памалла. Вĕсене тума металл нумай кирлĕ. Çакна шута илсе Йăлкăшри «Новая сила» колхоз çамрăкĕсем усăсăр йăваланса выртакан тимĕр-тăмăра пĕтĕмпех çĕршыв оборонине тĕреклетме пухса пама пулнă. Халĕ кулленех тимĕр-тăмăр пуçтарса çÿреççĕ.

Йăлкăшри çамрăксенчен пример илсе Тимĕрçкасси колхозĕнче те тимĕр-тăмăр пухма тытăннă. Халĕ вĕсем 300 килограмм ытла пухнă. Тавăт отделенинчи сельпо агенчĕ Никитин юлташ, пионерсем пулăшнипе, 265 пăт тимĕр-тăмăр пухса панă.

Пĕр татăк тимĕр те усăсăр ан выртăр, вăл тăшмана çапса аркатма кирлĕ.

М. ДМИТРИЕВ.

Ответлă редактор **В. Я. ЯКОВЛЕВ.**

УПРАВЛЕНИЕ КИНОФИКАЦИИ
при СНК Чувашской АССР
производит набор слушателей на казанские курсы механиков звукового кино.

Начало занятий—10 августа 1941 года.

На курсы принимаются по командировкам межрайотделов и райотделов Управления кинофикации при СНК Чувашской АССР, с образованием не ниже 7 классов.

Курсанты, сдавшие испытания, обеспечиваются стипендией и квартирными

Об условиях справиться в отделе кадров Управления кинофикации, телефон № 4-89 и межрайонных и районных отделах.

2—1 Управление кинофикации при СНК Чувашской АССР.

К СВЕДЕНИЮ
ПОСТУПАЮЩИХ В АЛАТЫРСКИЙ УЧИТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ

В связи со слиянием Алатырского учительского института с Чувашским государственным учительским институтом все желающие поступить в учительский институт должны направлять заявления в адрес Чувашского государственного пединститута: гор. Чебоксары, улица Карла Маркса, дом № 80.

Приемные испытания последнего потока начинаются 25 августа.

Заявления можно подавать и лично, явившись на испытания.

Дирекция.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, ялхуçалăхĕпе промышленность пайĕсен — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, дежурнăйăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 2745. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ 406. ф. б. 56 84 п. л.